

Η ανταγωνιστικότητα των δυναμικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας

Η αναγκαιότητα για διασύνδεση των στρατηγικών ανάπτυξης

Ιωάννα Χριστοδουλάκη

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΑΛΥΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ALPHA BANK

Ευάγγελος Στάθης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΑΛΥΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ALPHA BANK

Περίληψη

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η ανταγωνιστική θέση ορισμένων κλάδων της οικονομίας με εξωστρεφή προσανατολισμό του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, ήτοι ο κλάδος αγροτικής παραγωγής & αλιείας, ο κλάδος μεταποίησης τροφίμων & ποτών και ο κλάδος του τουρισμού. Το άρθρο υποστηρίζει την ανάγκη διασύνδεσης των παραπάνω κλάδων στο πλαίσιο εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη, ώστε να αποκτήσουν προστιθέμενη αξία οι μεμονωμένες και εστιασμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ανά τομέα.

Εκτός από τους τομείς που χαρακτηρίζονται από εξωστρέφεια, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και στους κλάδους υποδομής, το αποτέλεσμα των οποίων ενσωματώνεται στο παραγόμενο προϊόν το οποίο φιλοδοξεί να απευθυνθεί στις διεθνείς αγορές. Η εξάλειψη των διαρθρωτικών αδυναμιών και η προώθηση των επενδύσεων στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, παρότι δεν είναι τομείς με εξαγωγική δραστηριότητα, δύνανται να συνεισφέρουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στους κλάδους που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα.

Οι συγγραφείς ευχαριστούν τον κύριο Μιχάλη Μασουράκη για τα εποικοδομητικά του σχόλια, που συνέβαλαν στη βελτίωση του παρόντος άρθρου.

1. Εισαγωγή

Τις προηγούμενες δεκαετίες, ένας συνδυασμός πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων συνέβαλε στη διαιώνιση της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της χώρας και στην ανάσχεση των ξένων επενδύσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλαν επίσης η γραφειοκρατία, η έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας, η καθυστέρηση απελευθέρωσης επαγγελματιών και τομέων οικονομικής δραστηριότητας, το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο, καθώς και το περίπλοκο και αντιαναπτυξιακό φορολογικό σύστημα. Οι συνθήκες αυτές δημιούργησαν υψηλά λειτουργικά κόστη για τις επιχειρήσεις, αποτέλεσαν συγκριτικό μειονέκτημα σε σχέση με τους ξένους ανταγωνιστές, ενώ παράλληλα αποθάρρυναν τις ξένες επενδύσεις στη χώρα.

Η κρίση χρέους στην Ελλάδα αποκάλυψε τα χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και οδήγησε στη λήψη δραστικών μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, αλλά και σε μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών. Ωστόσο, οι διαρθρωτικές αλλαγές επιβάλλεται να συνοδευτούν από την εφαρμογή μιας στρατηγικής ενίσχυσης της εσωστρέφειας, ώστε να αναπτυχθούν οι δυναμικοί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας και να προωθηθούν οι ελληνικές εξαγωγές στις διεθνείς αγορές.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ανάλυση των κύριων προσδιοριστικών παραγόντων της ανταγωνιστικότητας σε βασικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που παίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία όλου του φάσματος της οικονομικής δραστηριότητας.

2. Γεωργία - αλιεία

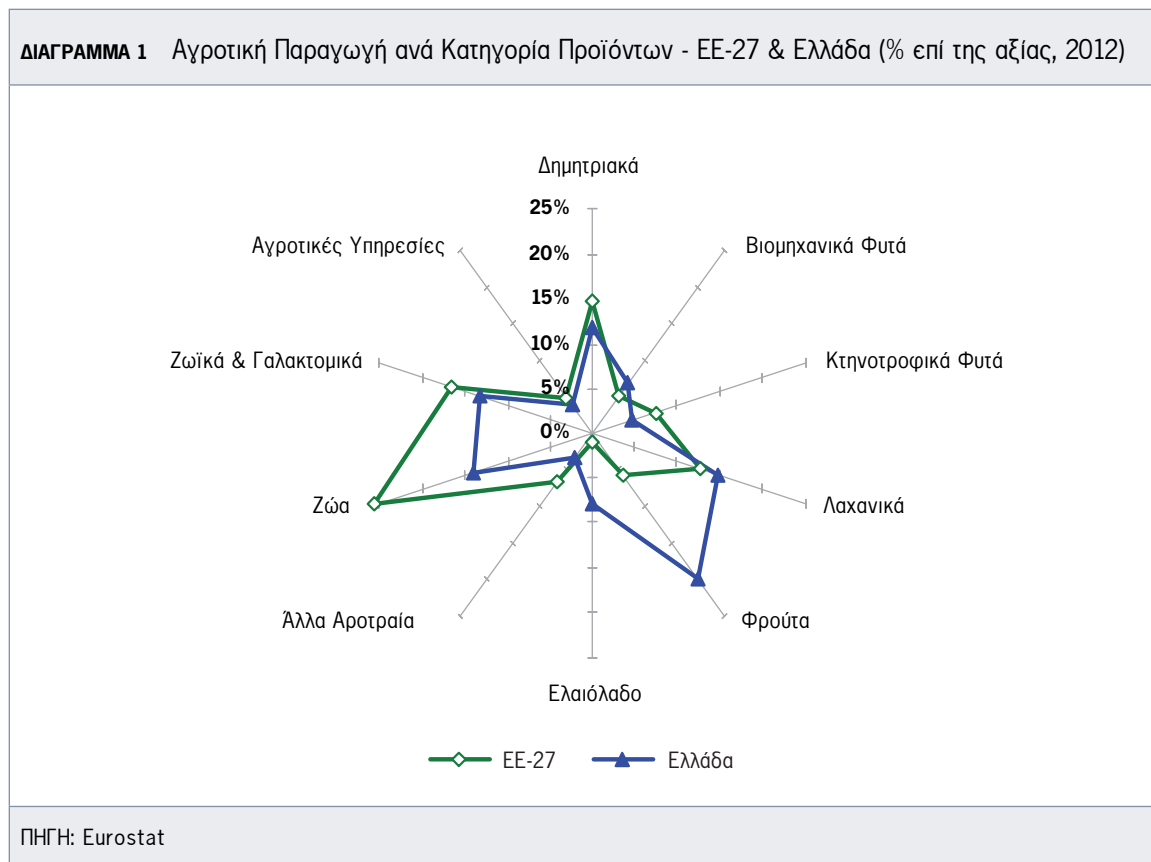
2.1 Γενικά

Στον κλάδο της γεωργίας υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ενίσχυσης της παραγωγικής δραστηριότητας, ώστε να απαγκιστρωθεί η οικονομία (έστω και μερικώς) από εισαγωγές βασικών προϊόντων διατροφής.

Η πολιτική ανάπτυξης του αγροτικού τομέα στην Ελλάδα εφαρμόστηκε στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), αλλά δεν λειτούργησε στη χώρα μας με τον τρόπο που συνέβη σε άλλα κράτη μέλη.

Ειδικότερα, τα μέτρα στήριξης της γεωργικής παραγωγής εφαρμόστηκαν σε τοπικό επίπεδο, βελτιώνοντας έτσι προσωρινά την απόδοση στην παραγωγή και τα αγροτικά εισοδήματα (για συγκεκριμένα προϊόντα και περιοχές), ενώ συγχρόνως οδήγησαν στην «εξάρτηση» του κλάδου από τις επιδοτήσεις, την όξυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και τον εγκλωβισμό μεγάλου μέρους της αγροτικής κοινότητας μέσα σε ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα αγροτικών οργανώσεων, κομματικών εξαρτήσεων και συντεχνιακών συμφερόντων.

Η δομή, η διάρθρωση και η εξωστρέφεια του κλάδου δεν απασχόλησε στον βαθμό που έπρεπε τους φορείς σε εθνικό επίπεδο, οπότε εκκολάφθηκαν διαρθρωτικά προβλήματα και αδυναμίες, τα οποία μείωσαν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Την τελευταία δεκαετία, μετά τη σταδιακή μείωση των επιδοτήσεων, διαπιστώνεται ανάλογη συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος, ενώ τα διαρθρωτικά προβλήματα παρέμειναν, οδηγώντας τον αγροτικό πληθυσμό της χώρας σε αδιέξοδο.

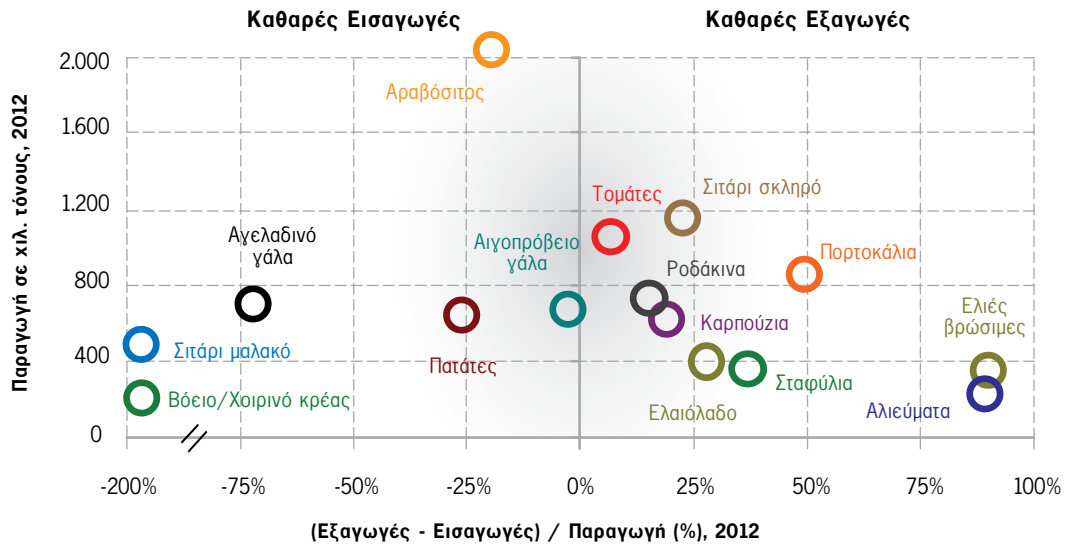

2.2 Διεθνής ανταγωνισμός

Η αγροτική παραγωγή ανήλθε το 2012 στο σύνηθες επίπεδο των € 10,5 δισ., ενώ σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων σε αξία, περιλαμβανομένων των τροφίμων, των ποτών και του καπνού προσδιορίζεται σε € 4,549 δισ. το 2012 (ήτοι αύξηση κατά 10,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και οι εισαγωγές σε € 5,642 δισ. (πτώση κατά 4,5%).

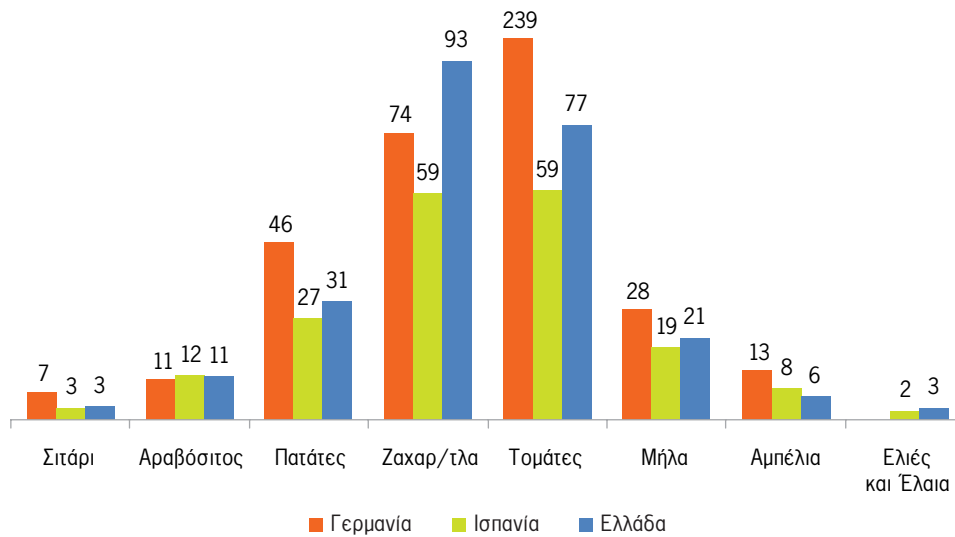
Τα σημαντικότερα αγροτικά προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα είναι πορτοκάλια, σκληρό σιτάρι, ελαιόλαδο και προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας, τα οποία παρά τη μικρή ποσότητα αντιπροσωπεύουν υψηλή αξία. Αντίθετα, οι ανάγκες της ελληνικής αγοράς είναι μεγάλες σε προϊόντα, όπως ο αραβόσιτος, που παρά την υψηλή παραγωγή, εισάγονται μεγάλες ποσότητες, το μαλακό σιτάρι, το αγελαδινό γάλα και το χοιρινό και βόειο κρέας (υψηλή αξία τελικού προϊόντος). Ειδικά για τα προϊόντα ζωικής παραγωγής, η ελληνική παραγωγή δεν επαρκεί για να καλύψει τη ζήτηση και, κατά συνέπεια, εισάγονται μεγάλες ποσότητες χοιρινού και βόειου κρέατος, καθώς και αγελαδινού γάλακτος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Εμπορικό Ισοζύγιο Κυριότερων Αγροτικών Προϊόντων (σε ποσότητες)

ΠΗΓΗ: Eurostat

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 Αποδόσεις Φυτικής Παραγωγής 2011 (τόνοι ανά εκτάριο)

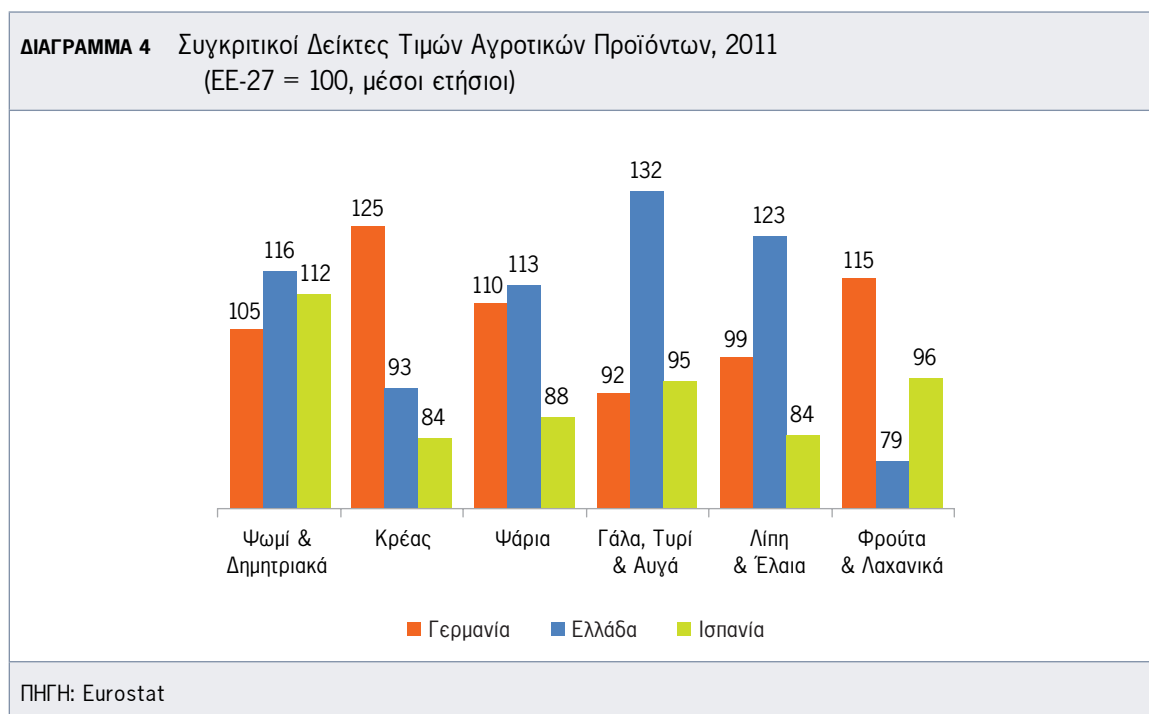

ΠΗΓΗ: Eurostat

Οι αποδόσεις ανά εκτάριο καλλιεργήσιμης γης στην Ελλάδα παρουσιάζονται ικανοποιητικές στα περισσότερα βασικά προϊόντα σε σχέση με την Ισπανία, αλλά χαμηλές σε σχέση με τη Γερμανία.

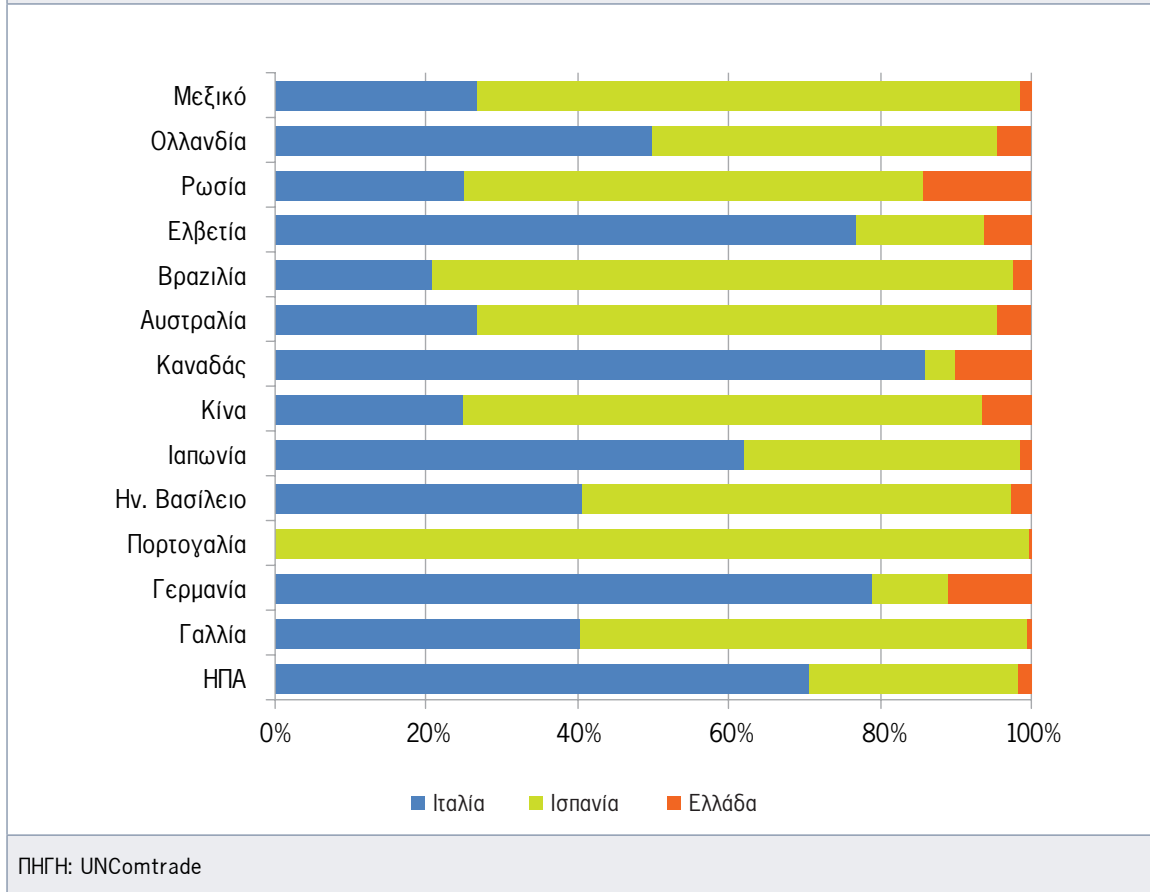
Αντίθετα, η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές είναι χαμηλή, γεγονός που οφείλεται στις υψηλές τιμές, στις σημαντικές αποκλίσεις ποιότητας και στην αδυναμία σταθερής προσφοράς ικανής ποσότητας προϊόντων.

Οι τελικές τιμές των γεωργικών προϊόντων στην Ελλάδα σε σχέση με τη Γερμανία και την Ισπανία εμφανίζονται υψηλές στις περισσότερες βασικές κατηγορίες, με εξαίρεση τα φρούτα και τα λαχανικά. Οι αυξημένες τελικές τιμές στην Ελλάδα ενσωματώνουν το υψηλό κόστος παραγωγής (ζωοτροφές και λιπάσματα) και τα περιθώρια κέρδους εταιρειών της διατροφικής αλυσίδας.

Εκτός από τα παραπάνω διαπιστώνεται και η μη αποτελεσματική διαχείριση των αγροτικών προϊόντων. Για παράδειγμα, το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής παραγωγής ελαιόλαδου (περί του 70% ετησίως) εξάγεται χύμα στην Ιταλία και κατευθύνεται στη συνέχεια στις παγκόσμιες αγορές τυποποιημένο, έχοντας ενσωματώσει σημαντική υπεραξία. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα, η τρίτη χώρα σε παραγωγή ελαιόλαδου παγκοσμίως μετά την Ισπανία και την Ιταλία, κατέχει μερίδιο στις παγκόσμιες αγορές που κυμαίνεται μεταξύ 0,3%-14% σε αξία. Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι αναγκαία η παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας, τα οποία θα προωθούνται στις αγορές του εξωτερικού μέσω εξειδικευμένων καναλιών διανομής.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5 Μερίδια Εξαγωγών Ελαιόλαδου (%), 2011

Ο κλάδος ιχθυοκαλλιέργειας είναι ένα επιτυχημένο παράδειγμα για τις ελληνικές γεωργικές επιχειρήσεις. Η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός στον κόσμο σε δύο είδη ιχθυοκαλλιέργειας (τσιπούρα και λαυράκι), παράγοντας το 35% της παγκόσμιας παραγωγής και εξάγοντας πάνω από το 85% της συνολικής παραγωγής. Τα προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας είναι από τα σημαντικότερα εξαγωγικά προϊόντα στον κλάδο των ελληνικών τροφίμων, αντιπροσωπεύοντας σε αξία πάνω από το 12% περίπου του συνόλου των εξαγωγών ειδών διατροφής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κλάδος Γεωργίας: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Ικανοποιητικοί φυσικοί πόροι και εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες που μπορούν να εξυπηρετήσουν μεγάλη έκταση και ποικιλίας παραγωγή. • Αγροτικά προϊόντα που θεωρούνται υψηλής διατροφικής αξίας. • Προϊόντα απαραίτητα για την καθημερινή διατροφή, πολλά από τα οποία έχουν χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης στην εσωτερική αγορά σε σχέση με την άνοδο των τιμών. • Ζήτηση για τα βιολογικά προϊόντα που βαίνει αυξανόμενη, καθώς οι καταναλωτές αναγνωρίζουν τη διατροφική τους αξία. • Στον κλάδο της αλιείας υπάρχει η απαραίτητη τεχνολογία και τεχνογνωσία για την καλλιέργεια ιχθύων (κυρίως λαυράκι και τσιπούρα). Οι ελληνικές εταιρείες ιχθυοκαλλιέργειας είναι πρωτοπόρες στην Ευρώπη, λειτουργούν αποτελεσματικά, ακολουθώντας σύγχρονες μεθόδους παραγωγής και έχουν σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Η ζήτηση και η κατανάλωση του ψαριού είναι αυξανόμενη στην Ελλάδα και το εξωτερικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη πολλών μικρού μεγέθους ιδιοκτησιών, η αδυναμία ενοποίησης της καλλιεργήσιμης γης, οι अपαρκαιομένες διαχειριστικές πρακτικές από τους καλλιεργητές μεγάλης ηλικίας που απασχολούνται ευκαιριακά στον κλάδο και αποσκοπούν στην εξασφάλιση συμπληρωματικού αγροτικού εισοδήματος. • Η παθητική προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και η απουσία συνολικής μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής στρατηγικής εξαγωγών. • Η χρήση χημικών βελτιωτικών στην προσπάθεια αύξησης της παραγωγής που συνοδεύεται από υψηλές επιδοτήσεις, με συνέπεια τη σταδιακή υποβάθμιση της καλλιεργήσιμης γης. • Η περιορισμένη έκταση τυποποίηση των αγροτικών προϊόντων και η αδυναμία προώθησής τους, με συνέπεια την αδυναμία διείσδυσής τους στις αγορές του εξωτερικού. • Τα εμφανή οφέλη της ΚΑΠ για τις μεγάλες εκτάσεις (κάμπους), αλλά όχι στις απομακρυσμένες αγροτικές κοινότητες (που δεν λαμβάνουν επιδοτήσεις) οι οποίες περιθωριοποιήθηκαν, ανίκανες να αναπτυχθούν. • Η ελληνική ιχθυοκαλλιέργεια παρουσιάζει περιορισμένη ανάπτυξη στη διαφοροποίηση των προϊόντων. Ο ανταγωνισμός ειδικά στην αλιευση είναι έντονος σε διεθνές επίπεδο και η Ελλάδα κατέχει σχετικά μικρό μερίδιο αγοράς.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Τα σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης στην τυποποίηση και διαφοροποίηση των προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία και στην προώθησή τους σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές (Βαλκάνια, Ρωσία). • Η ανάπτυξη της παραγωγής των βιολογικών προϊόντων είναι σε ανοδική πορεία όπως και η ζήτηση, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. • Η βιοτεχνολογία των τροφίμων αναπτύσσεται συνεχώς, παρέχοντας τη δυνατότητα αύξησης της παραγωγής με σεβασμό στο περιβάλλον και δημιουργίας νέων διαφοροποιημένων αγροτικών προϊόντων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η συνεχής αύξηση των τιμών των καυσίμων, ζωοτροφών και λιπασμάτων. • Η δυσκολία διείσδυσης των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές λόγω αύξησης του ανταγωνισμού και της χαμηλής ανταγωνιστικότητας. • Τα κατά καιρούς διατροφικά σκάνδαλα κλονίζουν την αξιοπιστία της αγροτικής παραγωγής απέναντι στους καταναλωτές. • Οι κλιματολογικές συνθήκες, οι ασθένειες και η ποιότητα του εδάφους και του νερού με αποτέλεσμα μεγάλες αποκλίσεις στον όγκο και την ποιότητα παραγωγής. • Η εξάρτηση από την Κοινή Αγροτική Πολιτική και τα προγράμματα χρηματοδότησης, που δεν εξασφαλίζουν τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών.

2.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Ο κλάδος της γεωργίας στην Ελλάδα χρήζει ανασυγκρότησης σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων (παραγωγή - τυποποίηση - προώθηση προϊόντων) μέσω συστηματικών και στοχευμένων ενεργειών. Επιπλέον, χρειάζεται να αναζητηθούν νέες οικονομίες κλίμακας και τρόποι, ώστε να συγκεντρωθεί η παραγωγή και η διαχείρισή της να γίνεται από εξειδικευμένες επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό. Τούτο θα μπο-

ρούσε να οδηγήσει στη μείωση των τιμών των προϊόντων και να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά τους και τις εξαγωγές.

Το κράτος, σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα (μέσω ΣΔΙΤ), μπορεί να προσφέρει κίνητρα, ώστε να ενισχύσει την ενοποίηση της παραγωγής με πιο αποτελεσματικούς τρόπους σε σύγκριση με το παρελθόν κι έτσι να δημιουργηθούν εταιρείες σε μεγάλη κλίμακα, που θα αναλάβουν τη δημιουργία και διαχείριση δικτύων διανομής διεθνώς. Επίσης, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί έμφαση στην παραγωγή προϊόντων με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία (κρόκος Κοζάνης, μαστίχα Χίου κ.ά.) και να μετατοπιστεί το βάρος από τις παραδοσιακές καλλιέργειες. Σε αυτή τη βάση μπορούν να αξιοποιηθούν και πιο απομακρυσμένες αγροτικές κοινότητες με ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, οι οποίες μέχρι πρόσφατα ήταν περιθωριοποιημένες και χωρίς καμία κρατική ενίσχυση. Οι νέοι επαγγελματίες είναι αναγκαίο να ενεργοποιηθούν και να εκπαιδευτούν στο πνεύμα της καινοτόμου παραγωγής με σεβασμό στο περιβάλλον.

Παρά τις σημαντικές δυνατότητες του αγροτικού τομέα, τα αγροτικά προϊόντα δεν συμπεριλήφθηκαν σε μια επιθετική στρατηγική που να αφορά τη διείσδυσή τους στις διεθνείς αγορές, παρά μόνο σε μικρή κλίμακα προωθητικές ενέργειες. Είναι θεμιτό να αξιοποιηθούν σε μεγαλύτερο βαθμό και έκταση οι υφιστάμενες πρακτικές για την ενδυνάμωση των ελληνικών εξαγωγών σε αγροτικά προϊόντα, όπως η διενέργεια συνεχούς διαφημιστικής εκστρατείας στο εξωτερικό για τα αναγνωρισμένα ελληνικά προϊόντα (φέτα, γιαούρτι, ελαιόλαδο κ.λπ.) και η αποτελεσματικότερη προώθηση των ήδη υπαρχόντων προϊόντων Προστατευμένης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευμένης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ). Σημαντικό ρόλο στην προώθηση των ελληνικών προϊόντων μπορεί να παίξει η εντατικοποίηση της τυποποίησής τους και η παραγωγή με συγκεκριμένες προδιαγραφές των διεθνών αγορών. Η συνεργασία με τον κλάδο μεταποίησης τροφίμων σε αυτό τον τομέα θεωρείται σημαντική.

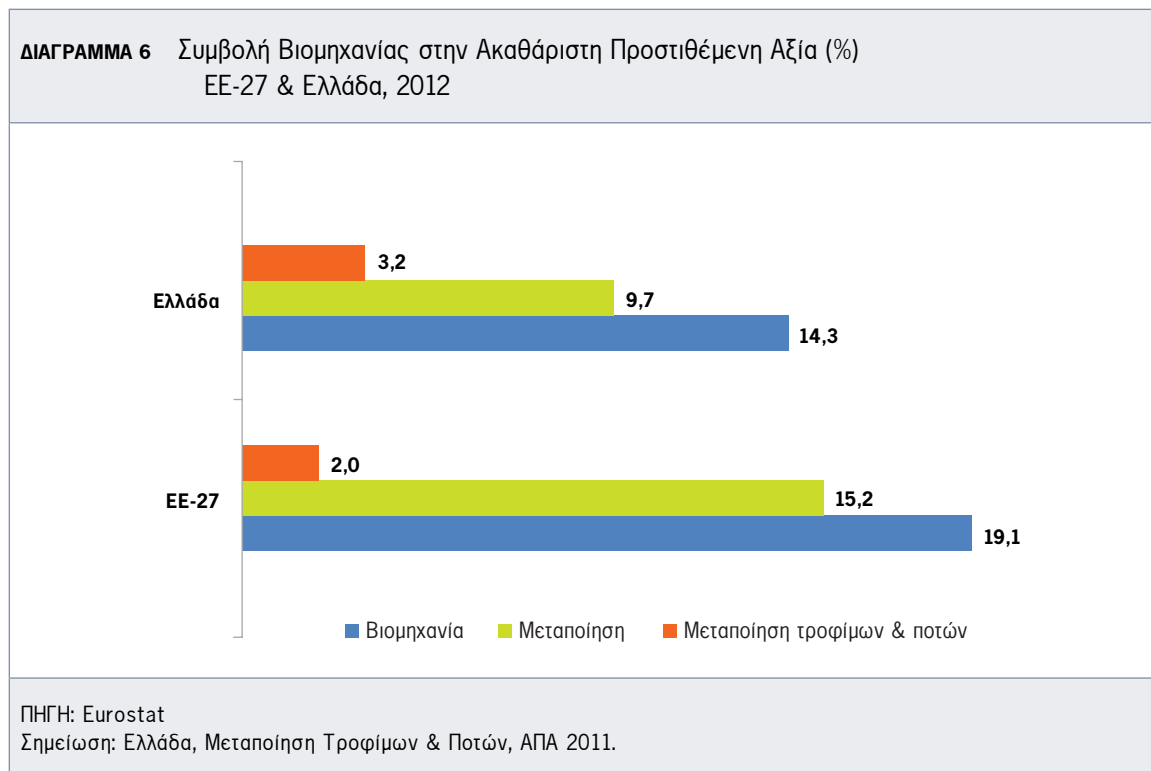
Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) υποστηρίζει τις δραστηριότητες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) στην Ελλάδα και αποτελεί σημαντικό οικονομικό πόρο, παρέχοντας χρηματοδότηση για νέες επενδύσεις στον κλάδο. Η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική 2014-2020 θίγει καίρια ζητήματα, όπως ο ορισμός του ενεργού αγρότη, οι άμεσες ενισχύσεις για τους νέους αγρότες, η προάσπιση της διατροφικής ασφάλειας, οι συνδεδεμένες ενισχύσεις, η μεταφορά πόρων μεταξύ των πυλώνων και βέβαια η πράσινη ανάπτυξη.

Τα κίνητρα της νέας ΚΑΠ θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, ώστε να αναβαθμιστεί ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα σε θέματα ποιότητας και τυποποίησης της γεωργικής παραγωγής, να εξασφαλιστεί η περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, να βελτιωθεί η ποιότητα της καλλιέργιμης γης και η ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές.

3. Βιομηχανία τροφίμων και ποτών

3.1 Γενικά

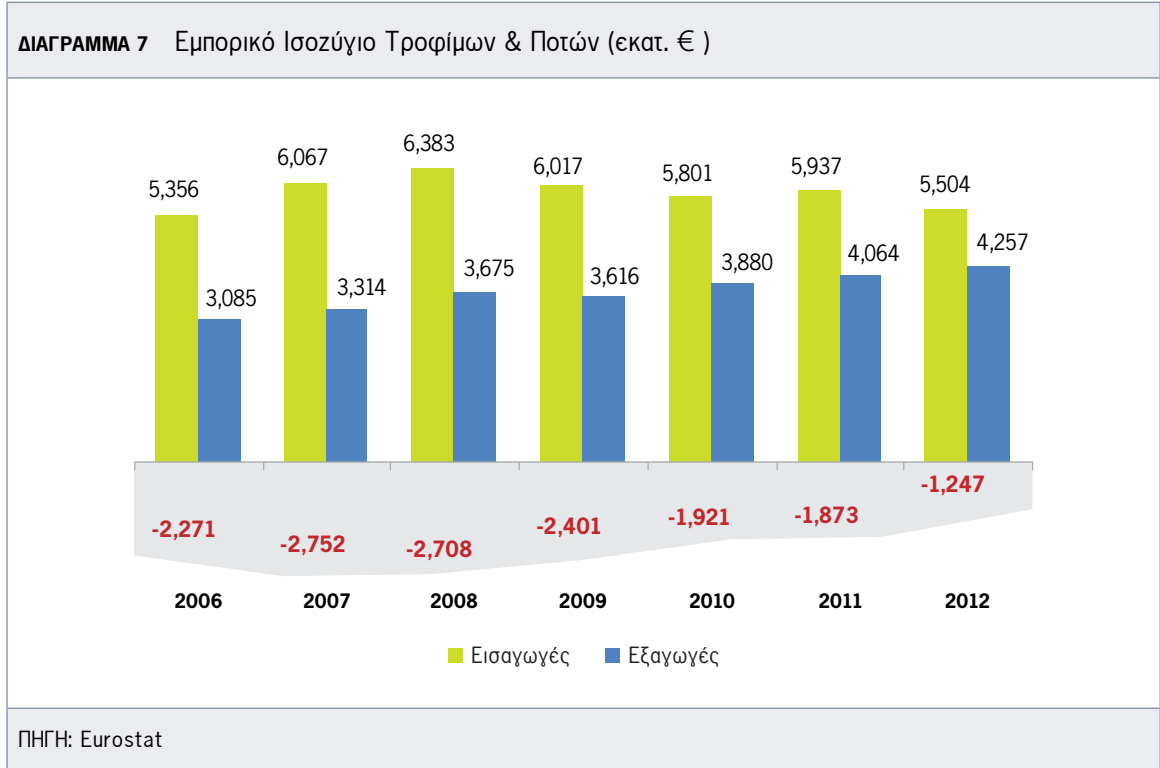
Ο κλάδος της μεταποίησης τροφίμων και ποτών είναι από τους σημαντικότερους υποκλάδους της ελληνικής βιομηχανίας και η συνεισφορά του σε όρους προστιθέμενης αξίας (3,2%) είναι πολύ μεγαλύτερη από τον μέσο όρο στην ΕΕ 27 (2,0%). Στον κλάδο δραστηριοποιούνται περί τις 16 χιλιάδες επιχειρήσεις (το 20% των εταιρειών μεταποίησης), στη συντριπτική τους πλειονότητα μικρές επιχειρήσεις με μικρό εύρος παραγόμενων προϊόντων. Ωστόσο, στον κλάδο υπάρχουν και μεγάλες εταιρείες, διεθνώς ανταγωνιστικές, με σύγχρονες εγκαταστάσεις και μεθόδους παραγωγής.

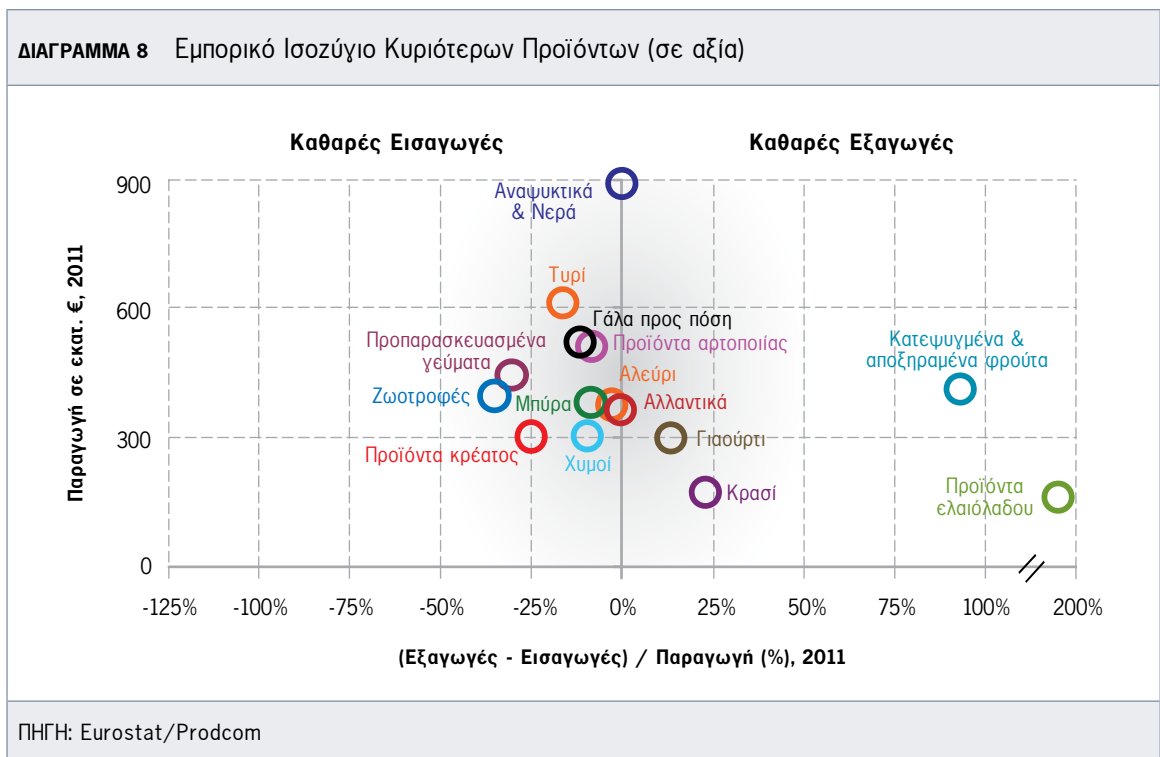
3.2 Διεθνής ανταγωνισμός

Οι πρόσφατες διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας επέφεραν σημαντική μείωση του κόστους εργασίας και αύξηση της ευελιξίας. Η σημαντική αυτή μείωση του εργασιακού κόστους δίνει τη δυνατότητα περαιτέρω βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, αν συνοδευτεί και με μείωση των λοιπών βασικών στοιχείων κόστους παραγωγής, όπως το κόστος ενέργειας το οποίο βαίνει αυξανόμενο.

Μετά το 2009, και λόγω της οικονομικής κρίσης, παρουσιάζεται συρρίκνωση των εισαγωγών και τόνωση των εξαγωγών. Η συρρίκνωση των εισαγωγών αποδίδεται αφενός στη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και στη στροφή των καταναλωτών προς φθηνότερα ελληνικά προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, και αφετέρου στους αυστηρότερους όρους εμπορίου μεταξύ των προμηθευτών του εξωτερικού και των ελληνικών εισαγωγικών εταιρειών. Η αύξηση των εξαγωγών αποδίδεται στη στροφή των ελληνικών εταιρειών στις αγορές του εξωτερικού προκειμένου να αντισταθμιστούν οι απώλειες των πωλήσεων από την εγχώρια αγορά.

Το 2011, η συνολική αξία των δεκαπέντε προϊόντων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με τη μεγαλύτερη σε αξία παραγωγή ανήλθε σε € 6,04 δισ. Οι ανάγκες της εγχώριας αγοράς, όσον αφορά στα προαναφερθέντα προϊόντα, καλύφθηκαν από εισαγωγές αξίας σε € 1,37 δισ., ενώ οι εξαγωγές ανήλθαν σε € 1,51 δισ.

Τα σημαντικότερα προϊόντα που εξήγαγε η Ελλάδα το 2011 ήταν τα κατεψυγμένα και αποξηραμένα φρούτα (€ 437 εκατ.), τα προϊόντα ελαιολάδου (€ 301 εκατ.) και ακολούθησαν το κρασί και το γιαούρτι. Η μικρότερη παραγωγή προϊόντων σε σχέση με τη ζήτηση οδήγησε σε εισαγωγές προϊόντων κρέατος (κυρίως βόειο και χοιρινό), ζωοτροφών, καθώς και προπαρασκευασμένων γευμάτων (βρεφικά) και παρασκευασμάτων (βελτιωτικά, εκχυλίσματα, πρώτες ύλες μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής). Αντίθετα, παρά την υψηλή παραγωγή τυριού στην Ελλάδα και τις ικανοποιητικές εξαγωγές (€ 253 εκατ.), η αυξημένη κατανάλωση και οι ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγοράς οδήγησαν σε εισαγωγές τυριού αξίας € 351 εκατ. Σε γενικές γραμμές, το εμπορικό ισοζύγιο σε αξία των δεκαπέντε προϊόντων της βιομηχανίας τροφίμων & ποτών με τη μεγαλύτερη σε αξία παραγωγή το 2011 εμφανίζεται οριακά ελλειμματικό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Κλάδος Τροφίμων και Ποτών: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Το εύρος των προϊόντων που παράγουν οι επιχειρήσεις του κλάδου μεταποίησης τροφίμων και ποτών είναι ικανοποιητικό και συμβαδίζει με τις σύγχρονες διατροφικές συνήθειες. • Οι πωλήσεις των τροφίμων υποστηρίζονται εγχωρίως από ένα καλά οργανωμένο δίκτυο αντιπροσώπων διανομής και αλυσίδων λιανικής πώλησης τροφίμων. • Οι δαπάνες για την κατανάλωση τροφίμων και ποτών αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (2010: 22%) της μηνιαίας κατανάλωσης των ελληνικών νοικοκυριών ανά κατηγορία δαπάνης. Τα βασικά προϊόντα διατροφής έχουν χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή, καθώς είναι απαραίτητα για την καθημερινή διατροφή. • Ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην εποχιακή κατανάλωση των ελληνικών προϊόντων διατροφής, ενώ υπάρχει η γενική άποψη ότι στην Ελλάδα παράγονται προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας και ότι η μεσογειακή διατροφή και, ιδιαιτέρως, η «κρητική δίαιτα» είναι πρότυπος τρόπος διατροφής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων μικρού μεγέθους με μικρό συνολικό μερίδιο αγοράς, περιορισμένη δυνατότητα παρουσίας στις μεγάλες αλυσίδες λιανικού εμπορίου και αδύναμη εξαγωγική δραστηριότητα. • Μικρή παραγωγή αλκοολούχων ποτών με μεγάλη προστιθέμενη αξία, σε αντίθεση με τα παραδείγματα της μπίρας, του νερού και των αναψυκτικών. • Οι ολιγοπωλιακές συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένους υποκλάδους (παραγωγή γάλακτος) με αποτέλεσμα τιμές πώλησης υψηλότερες του μέσου όρου της ΕΕ-27. • Η απουσία συντονισμένης και αποτελεσματικής πολιτικής, διαφήμισης και προώθησης των ελληνικών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού. • Η αύξηση των έμμεσων φόρων στα προϊόντα (ΦΠΑ 23% από 13%), ως εμπόδια στην ανάπτυξη της βιομηχανίας και ειδικά σε προϊόντα με υψηλή ελαστικότητα ζήτησης (ποτά).
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Η αναπτυσσόμενη κατηγορία τροφίμων και ποτών ιδιωτικής ετικέτας, που προωθούνται κυρίως από μεγάλες αλυσίδες λιανικού εμπορίου σε συνεργασία με μικρούς κατά τόπους παραγωγούς. • Η διείσδυση σε νέες αναδυόμενες αγορές (π.χ. Ρωσία, Κίνα). • Η προώθηση των προϊόντων στις υφιστάμενες αγορές, όπου τα προϊόντα μεσογειακής διατροφής όλο και περισσότερο προτιμούνται για τη διατροφική τους αξία. • Η παραγωγή και προώθηση των βιολογικών προϊόντων, τα οποία κερδίζουν συνεχώς έδαφος στις διεθνείς αγορές. • Η προώθηση των ελληνικών παραδοσιακών προϊόντων στο πρότυπο του ούζου στις διεθνείς αγορές με σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η περαιτέρω αποσταθεροποίηση του οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, αλλά και στην ΕΕ, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και η υψηλή ανεργία. • Η συνεχής αύξηση των τιμών των τροφίμων, αλλά και των πρώτων υλών που επηρεάζουν τον κλάδο, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και σε επίπεδο ζήτησης. • Η χαμηλή ζήτηση λόγω κρίσης, η αναχαιτίση των επενδύσεων και η απουσία νέων καινοτόμων προϊόντων επηρεάζουν την παραγωγική δραστηριότητα.

3.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Ο κλάδος μεταποίησης τροφίμων και ποτών είναι ένας από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας και μπορεί να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Ο ανταγωνισμός στη βιομηχανία τροφίμων διεθνώς είναι πολύ έντονος και οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να λάβουν υπόψη τις νέες προκλήσεις των διεθνών αγορών. Οι σύγχρονες βιομηχανίες τροφίμων σε διεθνές επίπεδο δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων, σεβασμού στο περιβάλλον, έρευνας και ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων αλλά και διαχείρισης των κινδύνων. Απαιτούνται νέες επενδύσεις στον χώρο της έρευνας και τεχνολογίας με γνώμονα τις προκλήσεις της διεθνούς βιομηχανίας τροφίμων, προκειμένου να δημιουργηθούν νέα διαφοροποιημένα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο απαιτείται αποτελεσματικός στρατηγικός σχεδιασμός για τη διείσδυση των ελληνικών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού, μέσω μιας μακροχρόνιας εθνικής στρατηγικής προώθησης. Επίσης, κρίνεται απαραίτητο να δοθεί έμφαση στην αναζήτηση και συνεργασία με διεθνή δίκτυα χονδρικής και λιανικής πώλησης για την ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας, καθώς η δημιουργία νέων δικτύων είναι στην παρούσα φάση ανέφικτη και δαπανηρή.

Στο ίδιο πλαίσιο απαιτείται η οργανωμένη προβολή του προτύπου της ελληνικής διατροφής, των ελληνικών brand names και των προϊόντων πιστοποιημένης προέλευσης, μέσα από την αξιοποίηση των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της ελληνικής παραγωγής. Η σε πρώτη φάση διείσδυση στις διεθνείς αγορές με δημοφιλή ελληνικά παραδοσιακά προϊόντα, όπως το ελαιόλαδο, η φέτα και το στραγγιστό γιαούρτι, έχει επιτευχθεί. Απαιτείται ωστόσο, η διαρκής τροφοδοσία των διεθνών δικτύων σε μεγάλες ζητούμενες ποσότητες, διατηρώντας παράλληλα σταθερά υψηλή ποιότητα.

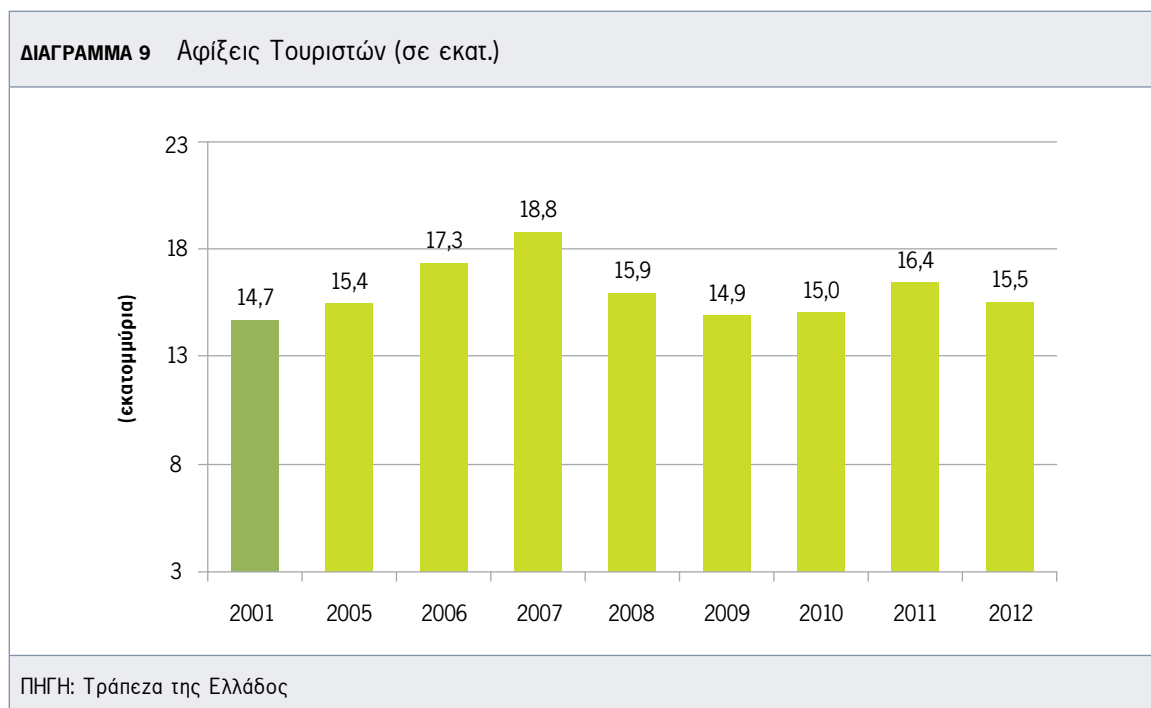
Καθότι ο κλάδος τροφίμων και ποτών βρίσκεται σε άμεση αλληλεξάρτηση με τον κλάδο της γεωργίας, υπάρχει ανάγκη εκπόνησης ενός μακροπρόθεσμου συνολικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη των ελληνικών προϊόντων, ο οποίος θα συνδέει όλους τους κρίκους της αλυσίδας, από την παραγωγή, τη μεταποίηση, την προώθηση και, τέλος, τα δίκτυα διανομής. Κρίνεται αναγκαία η δημιουργία μεγάλων μονάδων επεξεργασίας και συσκευασίας γεωργικών προϊόντων που παράγονται σε μεγάλες ποσότητες στην Ελλάδα (όπως τομάτες και πορτοκάλια) και μάλιστα σε περιοχές κοντινές της παραγωγής τους.

Όλα τα παραπάνω είναι δυνατόν να λειτουργήσουν προς όφελος της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, εφόσον ξεπεραστούν τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος, όπως η αύξηση του κόστους ενέργειας, η έλλειψη ρευστότητας, η αύξηση των επισφαλών απαιτήσεων στο εσωτερικό και οι δυσμενέστερες συνθήκες χρηματοδότησης των εισαγωγών.

4. Τουρισμός

4.1 Γενικά

Το μοντέλο ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού τις τελευταίες δεκαετίες είχε ως συνέπεια την τυποποίηση της Ελλάδας ως προορισμού μαζικού τουρισμού με περιορισμένο εύρος προσφερόμενων υπηρεσιών (ήλιος - θάλασσα). Η αποσπασματική και χωρίς σαφή κατεύθυνση εφαρμοζόμενη στρατηγική δημιούργησε διαρθρωτικά προβλήματα και στρεβλώσεις. Αποτέλεσμα ήταν η αδυναμία της Ελλάδας να βελτιώσει διαχρονικά τη θέση της στον διεθνή ανταγωνισμό και να αυξήσει το μερίδιο αγοράς της.

4.2 Διεθνής ανταγωνισμός

Σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό World Tourism Organization, η Ελλάδα το 2013 καταλαμβάνει την 32η θέση ανάμεσα στις 140 χώρες που ορίζονται επισήμως ως διεθνείς τουριστικοί προορισμοί. Σημειώνεται ότι, η θέση της χώρας μας υποβαθμίστηκε σε σύγκριση με την προηγούμενη αξιολόγηση του 2011 (29η θέση) και του 2009 (24η θέση). Σχεδόν όλοι οι επιμέρους δείκτες ανταγωνιστικότητας επιδεινώθηκαν την περίοδο 2007-2013.

Ο δείκτης ανταγωνιστικότητας τιμών (ο οποίος συμπεριλαμβάνει φόρους και χρεώσεις αεροδρομίων, αγοραστική δύναμη, τιμές καυσίμων, επίδραση φορών και τιμές ξενοδοχείων) αποκαλύπτει τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού σε αυτόν τον τομέα, ενώ παρουσιάζει σημαντική επιδείνωση τα τελευταία επτά έτη (από 103 σε 127).

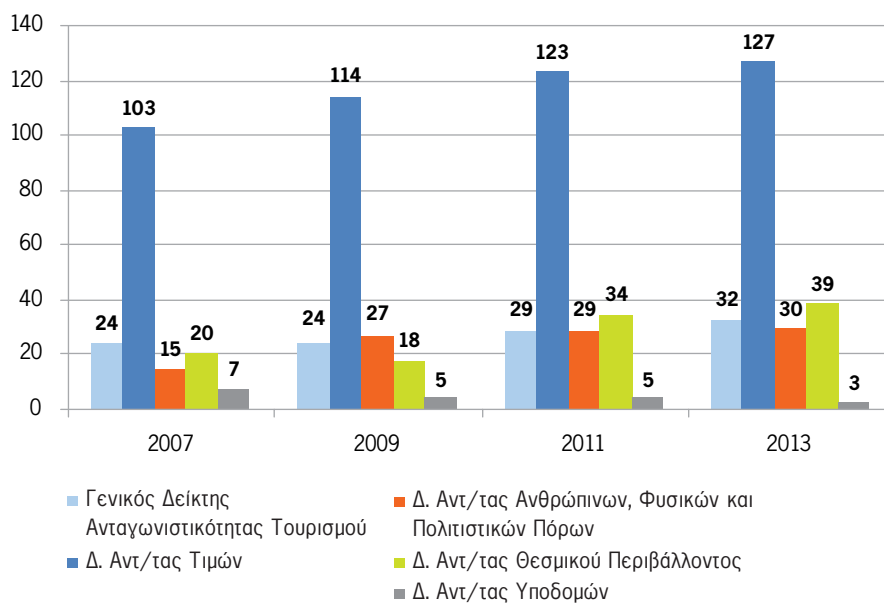
Ανάμεσα στα θετικά στοιχεία ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας είναι οι τουριστικές υποδομές (3η θέση), οι άνθρωποι, φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι (30ή θέση) και η θετική στάση απέναντι στους τουρίστες. Από την ανάλυση των επιμέρους δεικτών, με βάση τη διεθνή κατάταξη, η χώρα υπολείπεται σε ανταγωνιστικότητα με βάση τις πολιτικές για το περιβάλλον και στην προτεραιοποίηση του τουρισμού από την κυβέρνηση.

Άμεσα ανταγωνιστικοί τουριστικοί προορισμοί θεωρούνται οι χώρες της λεκάνης της Μεσογείου με σημαντικότερη ανταγωνίστρια χώρα την Ισπανία (μερίδιο αγοράς 31% στις τουριστικές αφίξεις το 2011). Η Ελλάδα κατέχει την τέταρτη θέση (μερίδιο 9%), αλλά με σημαντική διαφορά σε σχέση με την τρίτη στην κατάταξη χώρα (Τουρκία: 16%). Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρώπη είναι ο σημαντικότερος πόλος έλξης τουριστών (μερίδιο 51%) με τη Γαλλία να αναδεικνύεται ως ο σημαντικότερος προορισμός (μερίδιο 16% στην Ευρώπη).

Η παγκόσμια τουριστική κίνηση αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια με ρυθμό άνω του 3% (μέσος όρος 2010-2030), ενώ μεγαλύτερη τουριστική κίνηση αναμένεται από την Κίνα και τη Ρωσία λόγω αύξησης του διαθέσιμου εισοδήματος και δεδομένου του μεγέθους του πληθυσμού τους.

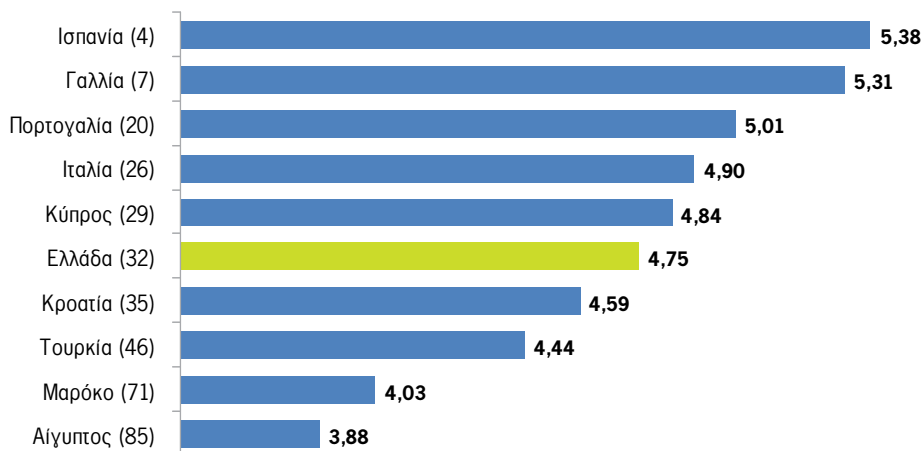
Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδας στον τουρισμό κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα την τελευταία δεκαετία, που σημαίνει ότι δεν επηρεάζεται σημαντικά από εξωτερικούς συγκυριακούς παράγοντες. Η αλλαγή της συγκριτικής της θέσης εκτιμάται ότι μπορεί να βελτιωθεί, μόνο εάν εκλείψουν τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και βελτιωθούν οι πολιτικές που την προσδιορίζουν.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10 Δείκτες Ανταγωνιστικότητας Ελληνικού Τουρισμού
(σειρά κατάταξης: 1 καλύτερος - 140 χειρότερος)

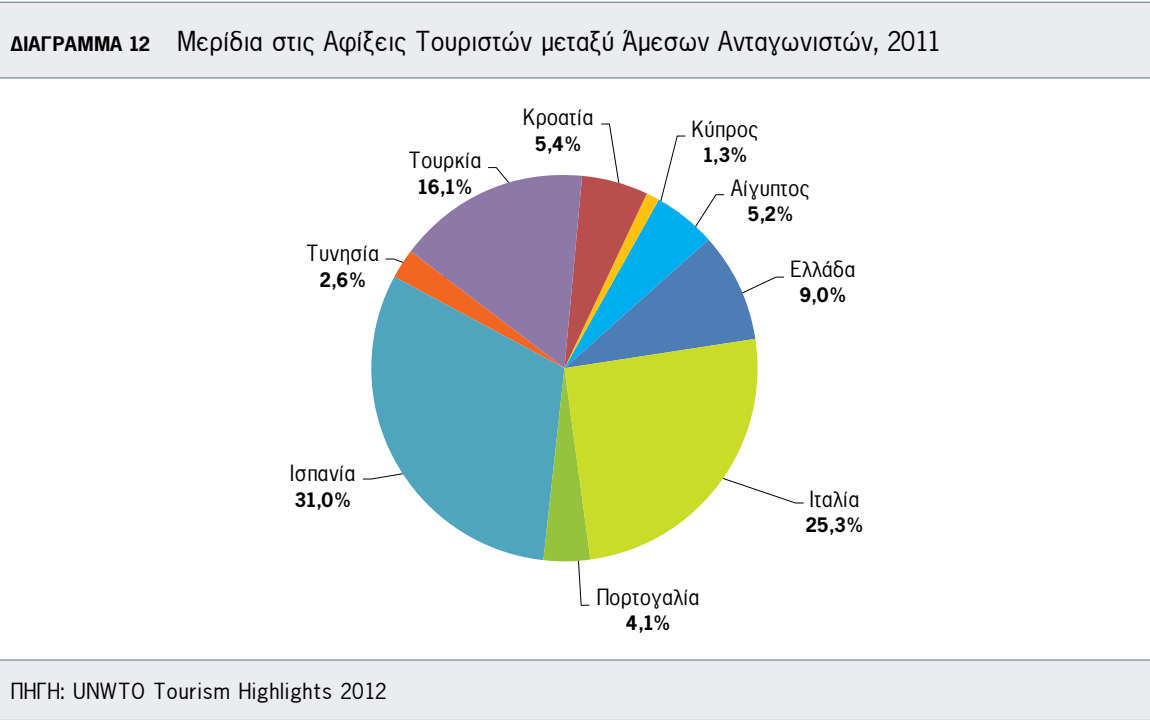

ΠΗΓΗ: UNWTO, The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11 Δείκτης Ανταγωνιστικότητας Τουρισμού, 2013
(σε παρένθεση η θέση κάθε χώρας στην παγκόσμια κατάταξη)

ΠΗΓΗ: UNWTO, The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Κλάδος Τουρισμού: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η Ελλάδα είναι δημοφιλής και ασφαλής τουριστικός προορισμός με μακροχρόνια παράδοση στη φιλοξενία. • Η χώρα διαθέτει απaráμιλλης ομορφιάς φυσικούς πόρους, πολιτιστική και αρχαιολογική κληρονομιά και εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες. • Στην Ελλάδα υπάρχει πλούσια παραδοσιακή γαστρονομία και τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα είναι υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας. • Στους πιο δημοφιλείς προορισμούς (κυρίως μεγάλα νησιά) υπάρχουν σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες με εξειδικευμένο προσωπικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το ελλιπές χωροταξικό σχέδιο, ο ασαφής καθορισμός των χρήσεων γης, η βραδύρρυθμη ολοκλήρωση του εθνικού κτηματολογίου και η ελλιπής καταγραφή και αξιολόγηση των τουριστικών πόρων ανά προορισμό. • Η επιβάρυνση του περιβάλλοντος, της αρχιτεκτονικής του τοπίου και των αρχαιολογικών χώρων, λόγω της ασάφειας και της επικάλυψης των αρμοδιοτήτων μεταξύ των δημόσιων φορέων. • Περαιτέρω επιβάρυνση του περιβάλλοντος, λόγω των ελλείπων μέτρων αντιμετώπισης της ρύπανσης που προκαλείται από την τουριστική δραστηριότητα (αποκομιδή και ανακύκλωση των απορριμμάτων, ειδικά στους νησιωτικούς προορισμούς). • Η σημαντική εξάρτηση από μεγάλους tour operators του εξωτερικού (Γερμανία, Μ. Βρετανία) και η προσέλκυση τουριστών χαμηλού εισοδήματος μέσω φθηνών πακέτων διακοπών. • Οι μεσαίου και μικρού μεγέθους επιχειρήσεις (περίπου 65% του συνόλου των δωματίων) που χαρακτηρίζονται συνήθως από μέτριας ποιότητας διοίκηση, απασχολούν συχνά μη εξειδικευμένο και ανασφάλιστο προσωπικό. • Ο μεγάλος αριθμός μικρών επιχειρήσεων, κυρίως ενοικιαζόμενα δωμάτια (35% περίπου του συνόλου) που είναι καθαρά οικογενειακού χαρακτήρα μονάδες συμπληρωματικού εισοδήματος και παρέχουν υποτυπώδεις καταλυματικές υπηρεσίες κατά τους θερινούς μήνες. • Η υψηλή εποχικότητα (από 25 Μαρτίου έως 28 Οκτωβρίου κάθε έτους), που εν μέρει οφείλεται και στην περιορισμένη ανάπτυξη άλλων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, χειμερινός, συνεδριακός τουρισμός κ.λπ.).
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Προσφορά ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας για την προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος (yachting, skiing), μεγαλύτερη ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουριστικής δραστηριότητας (κρουαζιέρα, χειμερινός τουρισμός) και ήπιων μορφών τουρισμού (τουρισμός υπαίθρου, θεραπευτικός τουρισμός, αγροτουρισμός). • Μεγαλύτερη προσέλκυση επισκεπτών από αναπτυσσόμενες αγορές (Ρωσία, Κίνα). • Μεγαλύτερη απορρόφηση κονδυλίων από κοινотικά προγράμματα για τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. • Πίεση τιμών με τις τρέχουσες διαρθρωτικές αλλαγές, όπως η απελευθέρωση και αύξηση του ανταγωνισμού στις θαλάσσιες μεταφορές και η ελαστικοποίηση των όρων εργασίας. • Αύξηση της χρήσης του διαδικτύου για άμεση σύγκριση των προσφερόμενων υπηρεσιών, μεγαλύτερη διαφάνεια, μείωση των τιμών και τελικά αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η συνέχιση της κρίσης στο μέλλον θα αποφέρει ακόμη μεγαλύτερο πλήγμα στον εγχώριο τουρισμό (36% του συνόλου), ενώ οι κίνδυνοι για την παγκόσμια οικονομία απειλούν να μειώσουν τον όγκο και των αλλοδαπών τουριστών. • Τα προβλήματα ρευστότητας που απειλούν ολόενα και περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. • Η αύξηση του ανταγωνισμού από την ανάδειξη νέων ταξιδιωτικών προορισμών, καθώς και η πώση τιμών στους υφιστάμενους (Πορτογαλία, Ισπανία, Κροατία). • Η σταδιακή απαξίωση των φυσικών πόρων και η περιβαλλοντική απειλή.

4.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Το μοντέλο ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού στην Ελλάδα φαίνεται να έχει εξαντλήσει τη δυναμική του και προκύπτει η ανάγκη εφαρμογής νέων πολιτικών για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του κλάδου προς μια άλλη κατεύθυνση. Στην παρούσα συγκυρία εντοπίζονται ευκαιρίες ανάπτυξης και ποιοτικής αναβάθμισης του ελληνικού τουρισμού οι οποίες, για να αποδώσουν, είναι απαραίτητο να ενταχθούν σε ένα διαφορετικό πλαίσιο και να εξυπηρετήσουν μια ανταγωνιστική στρατηγική, σημαντικά διαφοροποιημένη από τα προηγούμενα έτη.

Τις τελευταίες δεκαετίες δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην αύξηση του αριθμού των αφίξεων παρά στα λοιπά μεγέθη αποδοτικότητας του κλάδου (ρυθμός αύξησης τουριστικών εισπράξεων, μέση δαπάνη ανά ταξίδι, μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων, μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση). Στην παρούσα συγκυρία επιβάλλεται να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ ποσότητας και ποιότητας. Τούτο είναι δυνατό να επιτευχθεί με τη λειτουργική διασύνδεση των υφιστάμενων, ικανοποιητικού επιπέδου, υποδομών και πόρων με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Η υπερ-συγκέντρωση της τουριστικής κίνησης σε περιορισμένο αριθμό περιοχών της ελληνικής περιφέρειας συνέβαλε στον κορεσμό της τουριστικής ανάπτυξης σε βάρος του περιβάλλοντος. Είναι σκόπιμο να αναζητηθούν νέες περιοχές προς αξιοποίηση, οι οποίες θα αναπτυχθούν ελεγχόμενα, ορθολογιστικά, χωρίς να λειτουργούν ανταγωνιστικά με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ανά περιοχή (γεωργία, βιομηχανία, μεταφορές, ενέργεια, διαχείριση ακίνητης περιουσίας κ.λπ.).

Πρωταρχικής σημασίας ζητήματα αποτελούν επίσης η ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, η τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η περιβαλλοντική αναβάθμιση των τουριστικών προορισμών με στόχο τη σύνθεση νέων θεματικών τουριστικών εμπειριών.

Η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού μπορεί να δώσει νέα δυναμική στον κλάδο. Η εναλλακτική αξιοποίηση και προβολή των φυσικών πόρων της χώρας (παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, ιστορικές διαδρομές, ιαματικές πηγές κ.λπ.), θα συμβάλει στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και παράλληλα θα μειώσει σημαντικά την εποχικότητα που χαρακτηρίζει τον κλάδο.

Ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους είναι πολύ σημαντικός στην αλλαγή κατεύθυνσης του ελληνικού τουρισμού. Ζητήματα όπως, η αποτελεσματική εποπτεία των μικρών κυρίως επιχειρήσεων, η συστηματική καταγραφή των τουριστικών πόρων, ο επανασχεδιασμός της ανάπτυξης των κορεσμένων περιοχών, η σχεδίαση ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τον τουρισμό, η προώθηση της φυσικής δόμησης και η προστασία του περιβάλλοντος είναι κάποιοι από τους τομείς που το κράτος θα πρέπει να επιλύσει, ώστε να είναι εφικτή η προσέλκυση νέων επισκεπτών με αναβαθμισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά, οι οποίοι θα απολαμβάνουν τουριστικό προϊόν υψηλής προστιθέμενης αξίας.

5. Κλάδος ενέργειας

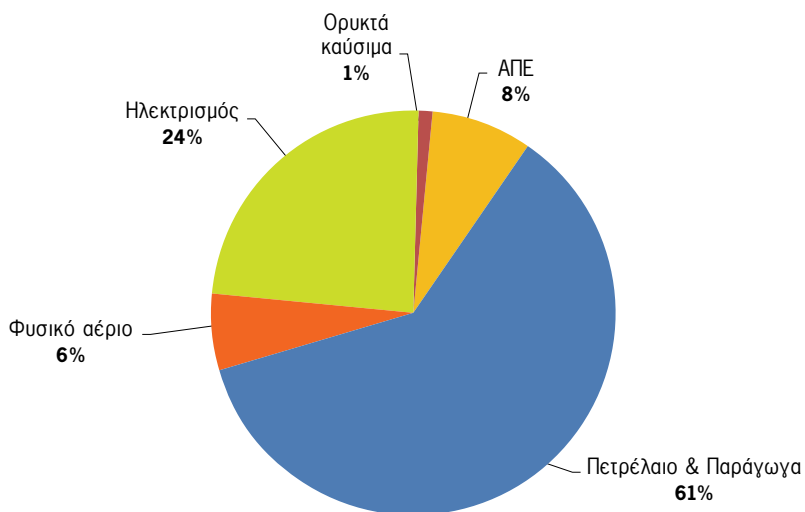
5.1 Γενικά

Η ανταγωνιστικότητα των κλάδων της ελληνικής οικονομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ενεργειακό κόστος που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις συγκριτικά με τους ξένους ανταγωνιστές. Οι βασικοί στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενέργεια μέχρι το 2020 (εξασφαλισμένη και ασφαλής προσφορά και ανταγωνιστικές τιμές) που αναθεωρήθηκαν με τη συνθήκη της Λισσαβόνας, αφορούν στη μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου κατά 20% από τα επίπεδα του 1990, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη χρήση ενέργειας κατά 20%, στην αύξηση στη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% και, τέλος, στην αύξηση της χρήσης των βιοκαυσίμων στα καύσιμα των μεταφορών στο επίπεδο του 10%.

Η προσφορά ενέργειας στην Ελλάδα αφορά κατά 30% σε εγχώρια παραγωγή και κατά 70% σε εισαγωγές. Όσον αφορά στην εγχώρια παραγωγή, το 78% αποτελεί στερεά καύσιμα και το 21% ενέργεια από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Ως προς τις εισαγωγές, ποσοστό 80% αφορά πετρελαιοειδή και 15% φυσικό αέριο.

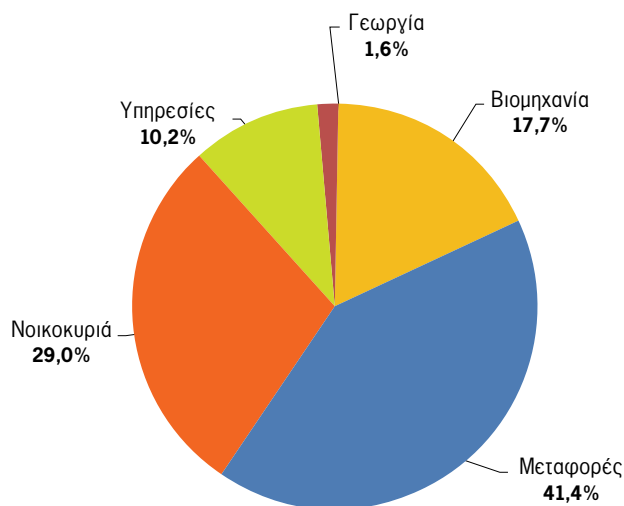
Το 2011, ο τομέας των μεταφορών ήταν ο μεγαλύτερος καταναλωτής ενέργειας με ποσοστό 41% και ακολουθούν τα νοικοκυριά με ποσοστό 29%. Η βιομηχανία ήταν ο τρίτος καταναλωτής ενέργειας στην Ελλάδα με ποσοστό 18%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13 Τελική Κατανάλωση Ενέργειας κατά Καύσιμο, 2011

ΠΗΓΗ: European Commission Energy Statistics

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14 Τελική Κατανάλωση Ενέργειας κατά Οικονομική Δραστηριότητα, 2011

ΠΗΓΗ: European Commission Energy Statistics

5.2 Διεθνής ανταγωνισμός

Σύμφωνα με τον δείκτη "Energy Sustainability Index" ή δείκτης ενεργειακής βιωσιμότητας, που δημοσιεύεται από τον διεθνή οργανισμό World Energy Council, η Ελλάδα το 2013 καταλαμβάνει την 39η θέση ανάμεσα σε 129 χώρες. Σημειώνεται ότι η θέση της χώρας μας βελτιώθηκε το 2013 σε σύγκριση με το 2012 (55η θέση) και το 2011 (54η θέση).

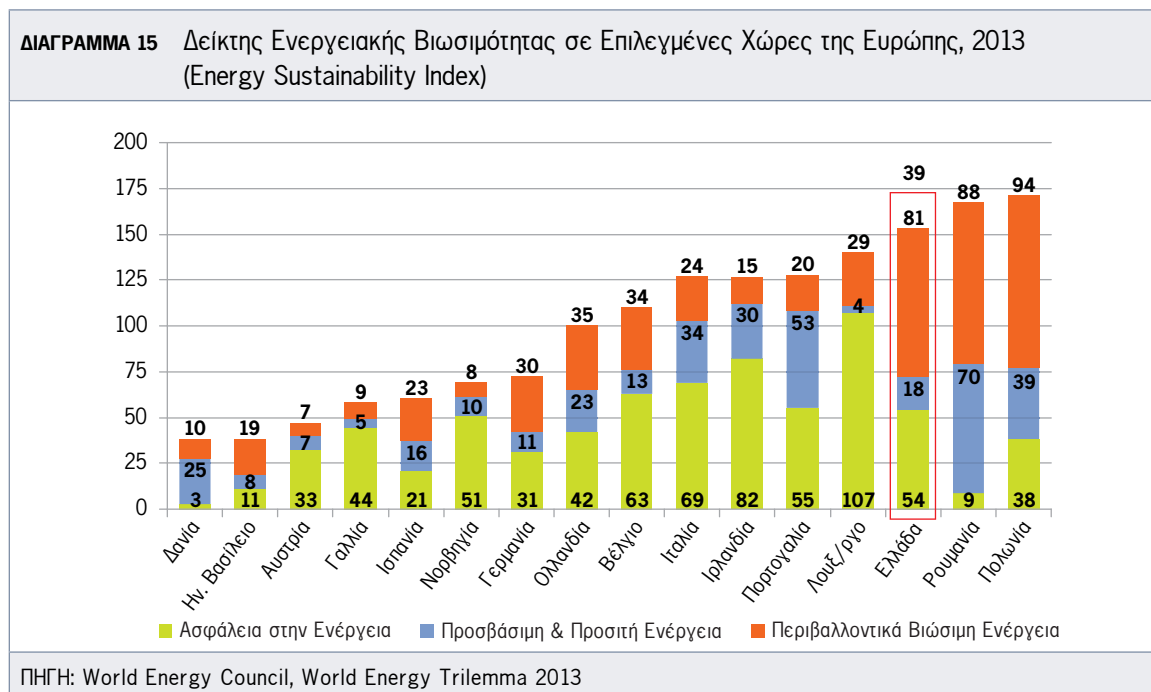
Ειδικότερα, όσον αφορά στα τρία κριτήρια αξιολόγησης (ασφάλεια στην παροχή ενέργειας, προσβάσιμη και προσιτή ενέργεια και περιβαλλοντικά βιώσιμη ενέργεια), η χώρα μας κατατάσσεται χαμηλά με βάση τα περιβαλλοντικά κριτήρια. Τούτο οφείλεται στις υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (CO₂) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην καύση του λιγνίτη.

Όσο αφορά στο κόστος ενέργειας που υφίστανται οι ελληνικές βιομηχανίες, με βάση τα στοιχεία της Eurostat, η μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας μετά από φόρους για βιομηχανική χρήση στην Ελλάδα είναι οριακά χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο, το κόστος ενέργειας στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 35,4% την τριετία β' εξάμηνο 2009 - β' εξάμηνο 2012, ποσοστό διπλάσιο από τον μέσο όρο της Ευρώπης (15,2%). Επίσης, οι φόροι που επιβαρύνουν τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα αυξήθηκαν την παραπάνω περίοδο κατά 111,4% έναντι 48% στην ΕΕ-27. Από τις ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρωζώνης, η Γαλλία παρουσιάζει τις χαμηλότερες τιμές, καθώς παράγει ηλεκτρική ενέργεια με χρήση πυρηνικής ενέργειας.

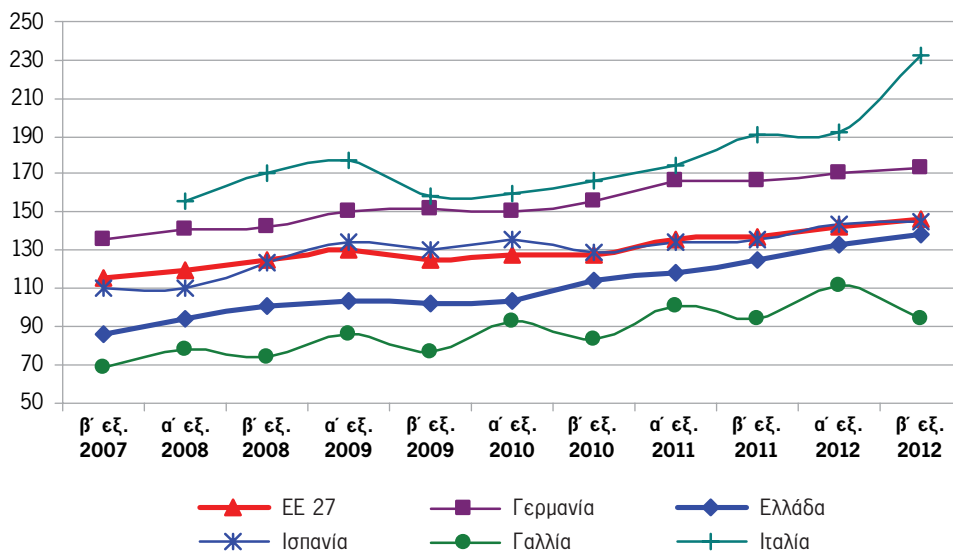
Η μέση τιμή του φυσικού αερίου για τις μεσαίου μεγέθους βιομηχανίες στην Ελλάδα εκτιμάται σε € 65,2 ανά μεγαβατώρα, έναντι € 48,3 ανά μεγαβατώρα στην ΕΕ-27, ήτοι υψηλότερη κατά 35% περίπου.

Τα επίσημα στοιχεία της Eurostat δεν αποτυπώνουν τις διμερείς συμβάσεις μεταξύ καταναλωτή και παρόχου, επομένως οι μεγάλες επιχειρήσεις των χωρών της Ευρώπης με βαριά βιομηχανία απολαμβάνουν προνομιακά τιμολόγια.

Το αυξανόμενο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και το συγκριτικά υψηλότερο κόστος φυσικού αερίου, σε μια τέτοια δυσχερή οικονομική συγκυρία για τη χώρα, αποτελεί τροχοπέδη για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των ελληνικών επιχειρήσεων παραγωγικού και εξαγωγικού χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, καταδεικνύει τη σπουδαιότητα του κλάδου ενέργειας και υποδηλώνει την ανάγκη για άμεσες ενέργειες που να σχετίζονται με τη μετεξέλιξή του.

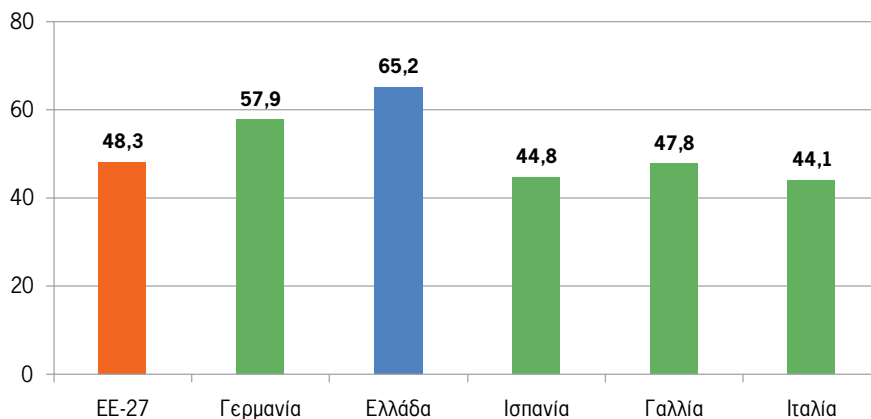

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16 Μέση Τιμή Ηλεκτρικής Ενέργειας (με φόρους) για Μεσαίου Μεγέθους Βιομηχανίες (Ευρώ ανά Μεγαβατώρα)

ΠΗΓΗ: Eurostat

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17 Μέση Τιμή Φυσικού Αερίου (με φόρους) για Μεσαίου Μεγέθους Βιομηχανίες (Ευρώ ανά Μεγαβατώρα), β' εξάμηνο 2012

ΠΗΓΗ: Eurostat

Σε πολλές χώρες της Ευρώπης, όπως και στη χώρα μας, η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η άρση του καθεστώτος μονοπωλίου αποδείχτηκε μια αργή και δύσκολη διαδικασία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, για τη διευκόλυνση νέων ανταγωνιστών στην αγορά, παρατηρήθηκαν μέτρα ενεργού και ασύμμετρης στήριξης των επιχειρήσεων. Παρά τις μεταβολές στο θεσμικό πλαίσιο και την απελευθέρωση του κλάδου με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) κατέχει ηγετική θέση (μερίδιο αγοράς 2010: 85,1%) στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Αντίστοιχα, στην παροχή φυσικού αερίου, πρακτικά δεν υπάρχει ανταγωνισμός από άλλες εταιρείες, καθώς η ΔΕΠΑ κυριαρχεί στην αγορά.

Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην Ελλάδα μειώνονται σταδιακά από το υψηλό επίπεδο του 2007, εντούτοις η χρήση λιγνίτη παραμένει η βασική πρώτη ύλη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η καύση του λιγνίτη καθιστά τη ΔΕΗ την πλέον «βρώμικη» εταιρεία ανάμεσα στις αντίστοιχες εταιρείες της Ευρώπης και αναμένεται να αντιμετωπίσει σημαντικό κόστος με την έναρξη της διαπραγμάτευσης των δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων (EU-Emissions Trading System).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Κλάδος Ενέργειας: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια παρουσιάζει μακροπρόθεσμα ανοδική τάση, ενώ υπάρχει μια διευρυμένη πελατειακή βάση επιχειρήσεων και ιδιωτών. • Η ανάγκη για υπηρεσίες και προϊόντα ενέργειας χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή. • Σε επίπεδο ανταγωνισμού προχωρά η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στην παραγωγή, μεταφορά και διακίνηση. • Οι κοινοτικές οδηγίες και οι διεθνείς συμφωνίες για την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή αποτελούν οδηγό, αλλά και μέσο πίεσης. • Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές λόγω του υψηλού ηλιακού και αιολικού δυναμικού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η μεγάλη εξάρτηση από εισαγωγές καυσίμων, κυρίως πετρέλαιο και φυσικό αέριο, σε τιμές που καθορίζονται στις διεθνείς αγορές. • Μη αποτελεσματικό ενεργειακό μείγμα με μεγάλη χρήση ορυκτών καυσίμων (λιγνίτης και πετρέλαιο) κατά 77,7% έναντι 21,9% που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ-27. Ειδικότερα, η χρήση ορυκτών καυσίμων στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ανέρχεται σε 54,8% έναντι 29,4% του μέσου όρου της ΕΕ-27. • Η υψηλή ρυπογόνος δράση των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ που θα οδηγήσει σε μελλοντικά πρόστιμα με βάση το green certificate trading system. • Η ακριβότερη χρόνο με τον χρόνο εξόρυξη του λιγνίτη λόγω εξάντλησης των αποθεμάτων. • Οι τιμές των ενεργειακών προϊόντων που παραμένουν λίγο έως πολύ υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης, παρά τη σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς. • Το ασταθές νομικό πλαίσιο και οι γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες που σχετίζονται με τις άδειες εγκατάστασης, λειτουργίας και παραγωγής των επιχειρήσεων ενέργειας.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Η συνολική απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς ενέργειας στο πλαίσιο των Κοινοτικών Οδηγιών και η αύξηση του ανταγωνισμού. • Η ανάπτυξη νέων προϊόντων που μπορεί να συντελεστεί μέσω συμπράξεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) και μέσω προγραμμάτων συνεργασίας ιδιωτικών επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και τεχνολογικών ινστιτούτων. • Η αντικατάσταση των απαξιωμένων μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με σύγχρονες μονάδες. • Η ανάπτυξη εναλλακτικών ενεργειακών προϊόντων, όπως η βιοαιθανόλη, το βιοντίζελ και άλλα «πράσινα» προϊόντα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η αστάθεια του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα λόγω της οικονομικής κρίσης αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για νέες επενδύσεις στον κλάδο της ενέργειας από το εξωτερικό. • Η μεταβλητότητα στις διεθνείς τιμές ενέργειας, ειδικά του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, μεταβάλλουν το συνολικό πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας. • Σε τοπικό επίπεδο υπάρχουν φορείς που αντιτίθενται σε έργα ΑΠΕ, κυρίως για περιβαλλοντολογικούς λόγους.

5.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Ο κλάδος της ενέργειας στην Ελλάδα αναμένεται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις τα επόμενα χρόνια. Προς αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλουν τόσο οι τεχνολογικές εξελίξεις, όσο και οι προσαρμογές που γίνονται σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας. Οι κυριότεροι τομείς στους οποίους απαιτείται να δοθεί έμφαση και πρόκειται να επηρεάσουν το εύρος και το βάθος των αλλαγών σχετίζονται με:

- ▼ *Τη μεταρρύθμιση της αγοράς ενέργειας:* Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου κυριαρχούνται από δύο κρατικές επιχειρήσεις, τη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) και τη Δημόσια Επιχείρηση Παροχής Αερίου (ΔΕΠΑ). Η επιτυχία της μεταρρύθμισης του κλάδου εξαρτάται από το κατά πόσο οι εφαρμοζόμενες πολιτικές και τα μέτρα θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό και θα προσελκύσουν ιδιωτικές επενδύσεις στον κλάδο, ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα.
- ▼ *Την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ):* Η σημαντική δυνατότητα για παραγωγή ηλιακής και αιολικής ενέργειας που υπάρχει στην Ελλάδα καθοδηγεί τις κυβερνητικές πολιτικές, οι οποίες φαίνεται να προσανατολίζονται στην αύξηση της χρήσης των ΑΠΕ. Ωστόσο, έως σήμερα αυτή η αγορά βρίσκεται σε αδράνεια, καθώς τα οικονομικά κίνητρα (feed-in-tariffs) για την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ αποδείχθηκε αδιέξοδη πολιτική. Επίσης, η επιτυχημένη χρήση των ΑΠΕ για παραγωγή ενέργειας θα εξαρτηθεί και από την ευκολία και συντομία των διαδικασιών αδειοδότησης, αλλά και από τη δημόσια αποδοχή των τοπικών έργων για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
- ▼ *Τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στον τομέα της ενέργειας:* Είναι σκόπιμο να αναζητηθούν περισσότερο αποτελεσματικές λύσεις στην αξιοποίηση της ενέργειας σε κλάδους της οικονομίας, όπως οι μεταφορές, η κατασκευή κτιρίων κ.λπ. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ενέργειας μπορεί, αν προσφέρει δυνητικά περιθώρια εξορθολογισμού του κόστους, να μετριάσει το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής και να βελτιώσει την ασφάλεια στην παροχή ενέργειας.

Οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες και απαιτούν ισχυρή πολιτική βούληση για τη δημιουργία συγκροτημένης και ολοκληρωμένης στρατηγικής στον τομέα. Ο κλάδος δύναται να αποτελέσει βασικό πόλο έλξης για σημαντικές επενδύσεις στη χώρα και να συμβάλει μακροπρόθεσμα στην ανάπτυξη της.

6. Κλάδος μεταφορών

6.1 Γενικά

Η σπουδαιότητα του τομέα μεταφορών καταδεικνύεται από τον σημαντικό υποστηρικτικό ρόλο που έχει στην εξυπηρέτηση της δραστηριότητας των λοιπών τομέων της οικονομίας, όπως στον τουρισμό, στο εμπόριο, στη βιομηχανία κ.λπ.

Όσον αφορά στην επιβατική κίνηση στην Ελλάδα, ο όγκος των επιβατών (σε όρους επιβάτη - χιλιόμετρου) ανήλθε το 2010 σε ποσοστό 108% ως προς το ΑΕΠ, κατατάσσοντας την Ελλάδα 4η ανάμεσα στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίστοιχα, ο όγκος μεταφοράς των εμπορευμάτων (σε όρους τόνου - χιλιόμετρου) ανήλθε το 2010 σε ποσοστό 121% ως προς το ΑΕΠ, ποσοστό που είναι επίσης από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη (ΕΕ-27: 99%). Τα παραπάνω μεγέθη οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, το εμπόριο, καθώς και στη γεωμορφολογία της Ελλάδας με τους μεγάλους ορεινούς όγκους και μεγάλο αριθμό νησιών.

6.2 Διεθνής ανταγωνισμός

Το επίπεδο των σιδηροδρόμων στην Ελλάδα είναι χαμηλό με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η γεωμορφολογία της χώρας με τους μεγάλους ορεινούς όγκους καθιστά την ανάπτυξη του σιδηροδρόμου εξαιρετικά δαπανηρή. Όσον αφορά στην κίνηση των εμπορευμάτων μέσω σιδηροδρόμων, ο όγκος των αγαθών που μεταφέρονται στην Ελλάδα ανέρχεται σε 3-4 εκατ. τόνους, ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ανέρχεται σε 58,7 εκατ. τόνους. Στη μεταφορά επιβατών μέσω σιδηροδρόμων σε όρους επιβάτη - χιλιόμετρου, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 26η θέση στην ΕΕ-27, μια θέση πριν τη Λιθουανία. Τέλος, οι εγκαταστάσεις στους σιδηροδρομικούς σταθμούς θεωρούνται χαμηλού επιπέδου, τόσο σε επίπεδο εξυπηρέτησης των επιβατών όσο και σε επίπεδο διακίνησης των εμπορευμάτων.

Στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν την προηγούμενη 10ετία σημαντικές επενδύσεις στις κύριες οδικές αρτηρίες, αλλά το επαρχιακό οδικό δίκτυο παραμένει μη ικανοποιητικό. Αναφορικά με τις επίγειες μεταφορές, το 98% των μεταφορών αγαθών στη χώρα γίνεται από τις οδικές αρτηρίες (έναντι 2% από το σιδηροδρομικό δίκτυο) και η πλειονότητα του όγκου μεταφοράς (82%) μεταφέρεται σε αποστάσεις μικρότερες των 50 χιλιομέτρων.

Η ακτοπλοία στην Ελλάδα βρίσκεται σε διαδικασία απελευθέρωσης από το 2002, οπότε έγινε τυπικά η άρση του καμποτάζ. Ωστόσο, διάφοροι περιορισμοί και επιμέρους ρυθμίσεις που ισχύουν ακόμη και σήμερα, δεν επέτρεψαν την πλήρη απελευθέρωση του κλάδου και τη λειτουργία του με όρους ελεύθερου ανταγωνισμού, ώστε να προσελκύσει αξιόλογες ξένες επενδύσεις. Η εμπορική ναυτιλία αποτελεί σημαντικότατο τομέα του κλάδου θαλάσσιων μεταφορών και εξελίχθηκε με διαφορετικούς όρους και ρυθμίσεις από αυτούς της ακτοπλοΐας. Όσον αφορά στις θαλάσσιες μεταφορές και ειδικότερα στην επιβατηγό ναυτιλία, ο κλάδος αποτελεί τομέα κλειδί λόγω του ισχυρού συσχετισμού με τον τομέα του τουρισμού. Μέχρι το 2010, οι ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στην επιβατηγό ναυτιλία είχαν το μεγαλύτερο μερίδιο στον όγκο των επιβατών στην Ευρώπη με περίπου 85 εκατ. επιβάτες ετησίως (το 2011 η Ιταλία κατέλαβε την πρώτη θέση). Ο όγκος μεταφοράς των εμπορευμάτων από θάλασσα στη χώρα το 2011 ήταν μειωμένος κατά 33% σε σύγκριση με το 2011 (έτος που καταγράφηκε το υψηλότερο μέγεθος), λόγω των μειωμένων εισαγωγών και της μειωμένης ζήτησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Κλάδος Μεταφορών: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η Ελλάδα θεωρείται σταυροδρόμι μεταξύ Ανατολής και Δύσης, έχοντας συγκριτικό πλεονέκτημα όσον αφορά τις μεταφορές και κυρίως τις θαλάσσιες. Το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί διεθνές κέντρο θαλάσσιων μεταφορών. • Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μεταφέρεται σημαντικός αριθμός τουριστών μέσω ενός εκτεταμένου δικτύου λιμανιών και αερολιμένων. • Η αναδιάρθρωση του τομέα μεταφορών αποτελεί κυβερνητική προτεραιότητα και έχουν ήδη γίνει σημαντικά βήματα εκσυγχρονισμού του κλάδου. • Το μεγαλύτερο μέρος του στόλου αστικών μεταφορών (λεωφορεία, μετρό) έχει αναβαθμιστεί σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες και ειδικά στην Αθήνα τα μέσα μαζικής μεταφοράς έχουν βελτιωθεί σημαντικά. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι χαμηλής ποιότητας υποδομές και εγκαταστάσεις (λιμάνια, αεροδρόμια) με γραφειοκρατικά συστήματα διεκπεραίωσης των εργασιών. • Τη μεγάλη βαρύτητα στις μεταφορές κατέχουν οι οδικές μεταφορές (98%). • Υψηλό κόστος ενέργειας και σημαντική εξάρτηση από το (εισαγόμενο) πετρέλαιο. • Το απαρχαιωμένο σιδηροδρομικό δίκτυο με χαμηλής ποιότητας υποδομές και η δυσκολία επέκτασης των σιδηροδρομικών δικτύων, λόγω ειδικής γεωμορφολογίας με μεγάλους ορεινούς όγκους. • Η ανεπαρκής πρόσβαση, με βάση τα διεθνή πρότυπα, σε κέντρα διανομής εμπορευμάτων (λιμάνια, βιομηχανικές περιοχές) και η ανεπαρκής διασύνδεση διαφόρων μέσων μεταφοράς και δικτύων. • Το υψηλό κόστος μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων λόγω των νησιωτικών περιοχών. • Το απαρχαιωμένο οδικό δίκτυο σε περιοχές της ελληνικής περιφέρειας. • Η τρέχουσα δύσκολη οικονομική συγκυρία και η έλλειψη ρευστότητας περιορίζει τις απαραίτητες επενδύσεις στον τομέα.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Η πλήρης απελευθέρωση του τομέα μεταφορών. • Η δυνατότητα να γίνει η Ελλάδα ένα διεθνές κέντρο διακίνησης εμπορευμάτων για επίγειες και θαλάσσιες μεταφορές. • Οι τεχνολογικές εξελίξεις που είναι δυνατό να οδηγήσουν σε μείωση του κόστους είτε μέσω χρήσης φθηνότερων καυσίμων είτε μέσω εκσυγχρονισμένων διαδικασιών στις πύλες των λιμανιών κ.α. • Η αύξηση του ενδιαφέροντος των ξένων επενδυτών στον κλάδο, στο πρότυπο του λιμένος Πειραιά. • Η σταδιακή ανάκαμψη και η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η μείωση της διακίνησης προϊόντων και εμπορευμάτων λόγω της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. • Η ανάσχεση των επενδύσεων και οι μεγάλες καθυστερήσεις λόγω προβλημάτων ρευστότητας του Δημοσίου. • Ο έντονος ανταγωνισμός που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά λιμάνια από γειτονικά που προσφέρουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. • Η δυναμική αποσταθεροποίηση του τομέα μεταφορών λόγω των ευμετάβλητων τιμών των καυσίμων. • Η αύξηση του ανταγωνισμού από ξένες επιχειρήσεις στον τομέα της επιβατηγού ναυτιλίας. • Η μείωση του εγχώριου τουρισμού λόγω της οικονομικής κρίσης.

6.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Τα θέματα νέων κατευθύνσεων και πολιτικών στον τομέα των μεταφορών αναλύονται ανά τομέα, καθότι υπάρχουν αποκλίσεις ως προς το επίπεδο ανάπτυξης και διαφορετικές επενδυτικές ανάγκες. Ωστόσο, σημαντική είναι η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο επίπεδο της Κοινοτικής Πολιτικής για τις Μεταφορές και τους Σιδηρόδρομους, η οποία υλοποιείται μέσω των επιμέρους Έργων Προτεραιότητας του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (TEN-T).

- *Σιδηροδρομικές μεταφορές:* Η μορφολογία της Ελλάδας και οι περιορισμένες επενδύσεις είναι οι αιτίες που το σιδηροδρομικό δίκτυο υπολείπεται σε σχέση με τους άλλους υποκλάδους μεταφορών στη χώρα. Τα τελευταία δέκα χρόνια τα διαθέσιμα επενδυτικά κεφάλαια στην Ελλάδα χρηματοδότησαν την κατασκευή δρόμων, το

αεροδρόμιο των Σπάτων και το Μετρό της Αθήνας. Η ολική αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμός του κλάδου, όπως επίσης και η διασύνδεση των σιδηροδρόμων με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια και τους βασικούς οδικούς άξονες προχωρεί στο πλαίσιο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (TEN-T). Συγκεκριμένα, ποσοστό 76% του προϋπολογισμού του ελληνικού μέρους του προγράμματος για την περίοδο 2007-2013 αφορά στο σιδηροδρομικό δίκτυο (άξονες Καλαμάτα – Πάτρα – Ηγουμενίτσα – Κοζάνη και Αθήνα – Σόφια – Βουδαπέστη – Βιέννη – Πράγα – Δρέσδη).

- *Οδικές μεταφορές:* Οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ δυτικής και ανατολικής Ευρώπης, καθώς και η ανάπτυξη στα Βαλκάνια επηρεάζουν τη ζήτηση για μεταφορές στην Ελλάδα. Στο μέλλον, ο ρόλος της Ελλάδας στη διασύνδεση Βαλκανίων και Ευρώπης αναμένεται να αναβαθμιστεί και για τον λόγο αυτό προχωρούν τα έργα που έχουν ενταχθεί στο πλαίσιο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (TEN-T). Προτεραιότητες για την περίοδο 2007-2013 αποτελούν ο οδικός άξονας Ηγουμενίτσα/Πάτρα – Αθήνα – Σόφια – Βουδαπέστη και ο υποάξονας Θεσσαλονίκη – Σέρρες – Προμαχώνας, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 20% του προϋπολογισμού του ελληνικού μέρους κατασκευής. Συμπληρωματικά, οι επενδύσεις σε εθνικό επίπεδο πρέπει να επικεντρωθούν στη διασύνδεση του βασικού κορμού των εθνικών οδών με τις τοπικές-δευτερεύουσες οδούς. Τούτο συμπεριλαμβάνει τη διασύνδεση των οικονομικών πόλων (λιμάνια, αστικές περιοχές, σιδηροδρομικοί κόμβοι) με την Εγνατία Οδό και την οδική διαδρομή Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Οι άξονες αυτοί είναι απαραίτητο να ενταχθούν σε ένα δίκτυο που θα παρέχει προσβασιμότητα των μεγάλων αστικών κέντρων με την ελληνική περιφέρεια. Η βελτίωση του οδικού δικτύου συνεισφέρει και στην οδική ασφάλεια, ζήτημα καίριο για την Ελλάδα που καταλαμβάνει την 5η θέση ανάμεσα στις 15 χώρες με τον υψηλότερο δείκτη οδικών ατυχημάτων.
- *Αστικές συγκοινωνίες:* Τα τελευταία χρόνια διοχετεύθηκαν σημαντικά κεφάλαια για τον εκσυγχρονισμό των αστικών συγκοινωνιών (ανανέωση του στόλου, αναβάθμιση γραμμών), την επέκταση του δικτύου (Μετρό Αθήνας) και έγιναν ενέργειες για την αναβάθμιση της σύνδεσης των δικτύων. Η περιοχή των Αθηνών επωφελήθηκε περισσότερο από αυτές τις επενδύσεις, ενώ άλλες περιοχές, όπως η Θεσσαλονίκη, βρίσκονται στο στάδιο του προγραμματισμού ή της εκκίνησης (Μετρό Θεσσαλονίκης). Οι αστικές συγκοινωνίες χρειάζεται να αναβαθμιστούν κυρίως στην ελληνική περιφέρεια (τουλάχιστον στα μεγάλα αστικά κέντρα).
- *Λιμάνια-αεροδρόμια:* Η πληθώρα των ελληνικών νησιών ευνοεί τη δημιουργία λιμανιών και αεροδρομίων, που αφενός θα εξυπηρετούν την τουριστική δραστηριότητα και αφετέρου θα διευκολύνουν τη μεταφορά εμπορευμάτων. Είναι ουσιαστικής σημασίας ένα επαρκές σύστημα (αερο)λιμένων που θα βρίσκεται σε διασύνδεση με τα μεταφορικά μέσα της ενδοχώρας (οδικές αρτηρίες και σιδηρόδρομος). Η αποτελεσματικότητα των ελληνικών λιμανιών προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά τους σε σχέση με άλλους διαμετακομιστικούς κόμβους της ευρύτερης περιοχής. Απαραίτητη είναι επίσης η πλήρης ένταξη των δυνατοτήτων της νέας τεχνολογίας στην υπηρεσία των μεταφορών, όπου απαιτούνται επενδύσεις σε συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας και σε συστήματα πληροφόρησης για την επιβατική κίνηση και τη μεταφορά εμπορευμάτων, καθώς και στη δημιουργία μεγάλων κέντρων logistics κοντά στα οικονομικά κέντρα της χώρας, ώστε να παρέχονται ολοκληρωμένες μεταφορικές υπηρεσίες.

Η συνεργασία με μεγάλες (πολυεθνικές) επιχειρήσεις του κλάδου, στο πλαίσιο των συμβάσεων παραχώρησης ΟΛΠ – COSCO, θεωρείται επιτυχημένη στην παρούσα χρονική περίοδο, χωρίς να απαιτείται άμεση διάθεση εθνικών ή κοινοτικών πόρων. Παράλληλα, πέραν της εγγυημένης καταβολής των μισθωμάτων, επιτυγχάνεται η αναβάθμιση και η επέκταση των παγίων, η μεταφορά τεχνολογίας και η σημαντική αύξηση του μεταφορικού φορτίου που δημιουργεί συνέργειες με λοιπούς κλάδους της οικονομίας.

7. Κλάδος τηλεπικοινωνιών

7.1 Γενικά

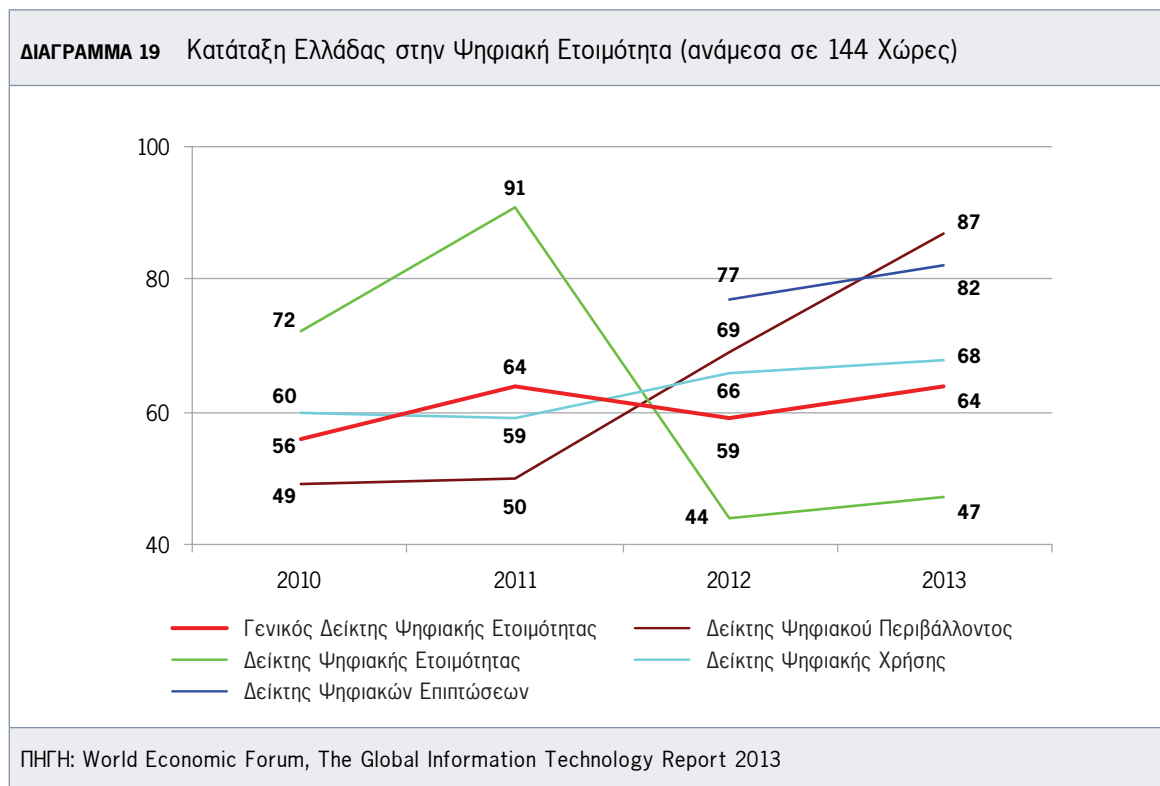
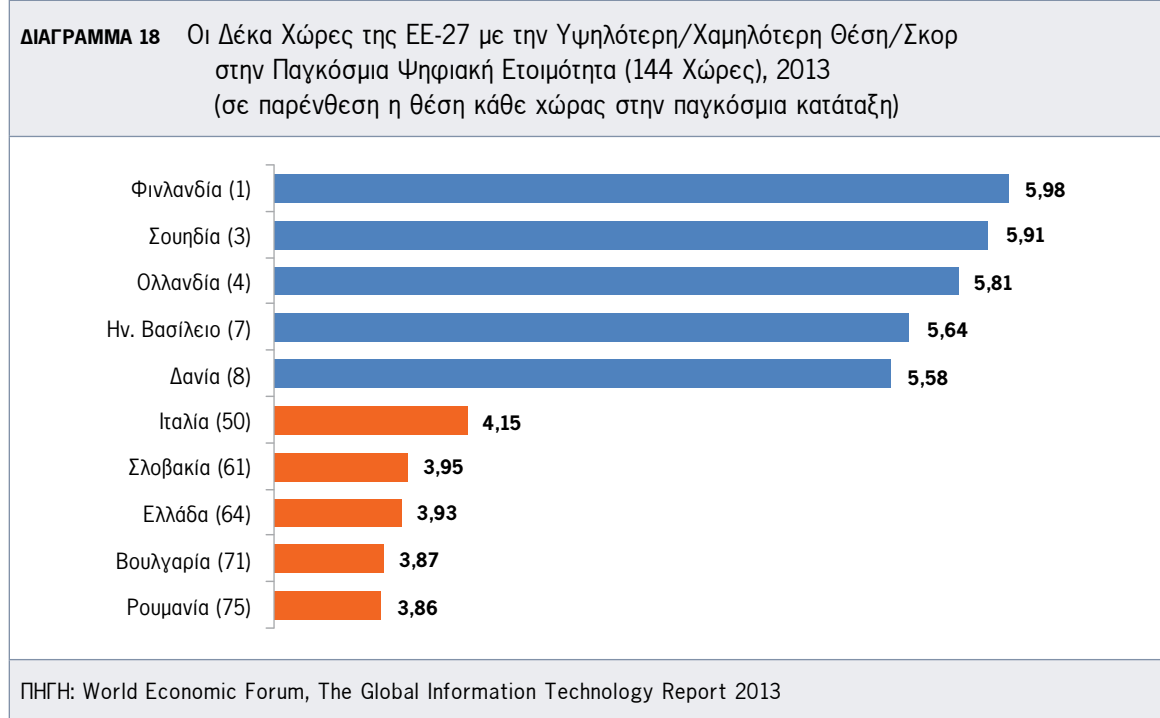
Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών έχουν αναγνωριστεί διεθνώς ως σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλού επιπέδου. Η εξάπλωση της χρήσης των νέων τεχνολογιών από όλο και μεγαλύτερες πληθυσμιακές ομάδες αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την αποτελεσματική διακυβέρνηση. Οι νέες τεχνολογίες αυξάνουν την παραγωγικότητα, την αποδοτικότητα και την ποιότητα της παροχής υπηρεσιών στην κοινωνία, τον πολιτισμό και την οικονομία, και ταυτόχρονα επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας.

7.2 Διεθνής ανταγωνισμός

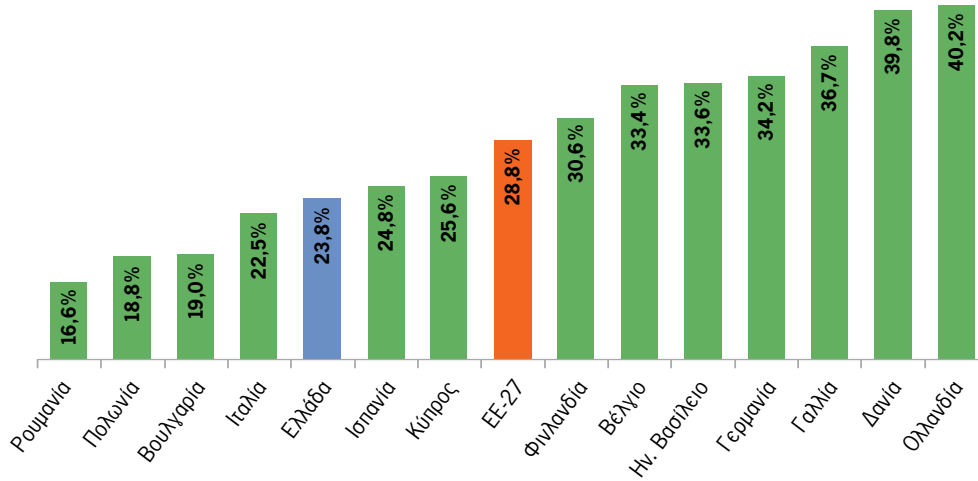
Το 2013 η Ελλάδα κατατάχθηκε στην 64η θέση (από τη 59η θέση το 2012) μεταξύ 144 χωρών, όσον αφορά στον Δείκτη Ψηφιακής Ετοιμότητας (Networked Readiness Index) που δημοσιεύεται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum. Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας υπολείπεται αισθητά σε σχέση με τις χώρες της ΕΕ-27, καθώς κατατάχθηκε τρεις θέσεις πριν το τέλος. Ο Δείκτης Ψηφιακής Ετοιμότητας καταγράφει την ανάπτυξη και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην οικονομία με βάση τέσσερις άξονες: (α) περιβάλλον (θεσμικό, επιχειρηματικό, καινοτομίες), (β) ετοιμότητα (υποδομές, οικονομική αποδοχή, δεξιότητες), (γ) χρήση (ατομική, επαγγελματική, δημόσιοι φορείς), και (δ) κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Στον τομέα περιβάλλον, η Ελλάδα κατατάχθηκε στην 87η θέση, στον άξονα ετοιμότητα στην 47η θέση, στον άξονα χρήση στην 68η θέση και στις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις κατέλαβε την 82η θέση. Σύμφωνα με την έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum, τα μειονεκτήματα της Ελλάδας που αφορούν στην ψηφιακή οικονομία συνοψίζονται στην υποβάθμιση του πολιτικού και θεσμικού περιβάλλοντος, στο αδύναμο θεσμικό πλαίσιο που εμποδίζει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, και στη χαμηλή ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η Ελλάδα, παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης στη (σταθερή) ευρωζωνική διείσδυση, παρουσιάζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά διείσδυσης στην ΕΕ.

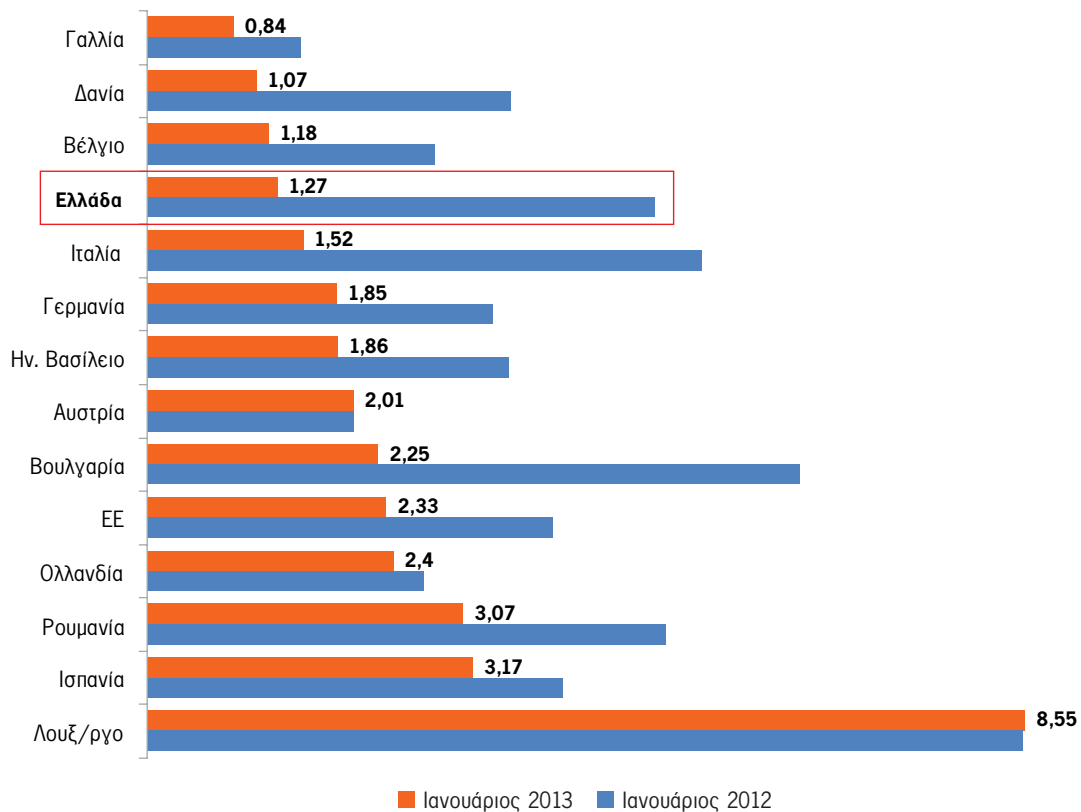

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20 Ευρυζωνική Διείσδυση σε Επιλεγμένες Χώρες της ΕΕ-27, Ιανουάριος 2013

ΠΗΓΗ: European Commission, Digital Agenda Scoreboard 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21 Χρεώσεις Κινητής Τηλεφωνίας (€/λεπτό) σε Χώρες της ΕΕ

ΠΗΓΗ: ΕΕΤΤ, Επισκόπηση Αγορών 2012

Τον Ιανουάριο του 2013, η ευρυζωνική διείσδυση ανήλθε στο 23,8% του πληθυσμού έναντι 28,8% της ΕΕ. Ωστόσο, η απόκλιση του ποσοστού της Ελλάδας από την ΕΕ μειώθηκε στο 5% τον Ιανουάριο του 2013 από τη μέγιστη απόκλιση 11,8% που καταγράφηκε τον Ιανουάριο του 2007.

Όσον αφορά στην ταχύτητα, το ποσοστό των συνδέσεων υψηλών ταχυτήτων (άνω των 30 Mbps) ήταν πολύ χαμηλό στην Ελλάδα (0,1% έναντι 14,8% στη ΕΕ), ενώ συνδέσεις πολύ υψηλών ταχυτήτων (άνω των 100 Mbps) δεν προσφέρονταν. Στην Ελλάδα, με στοιχεία του Ιουλίου 2012, το 20% των συνδέσεων αφορούσε συνδυαστικά πακέτα υπηρεσιών (ΕΕ: 28%) και συγκεκριμένα το 19,4% πακέτα double play και το 1,1% πακέτα triple play (19,8% και 7,5% αντίστοιχα στην ΕΕ).

Όσον αφορά στο μερίδιο αγοράς του κύριου παρόχου (ΟΤΕ) στη σταθερή ευρυζωνικότητα, διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 2013 στο 43%, στο ίδιο περίπου επίπεδο με τον μέσο όρο της ΕΕ (42%). Επίσης, οι λιανικές τιμές των ευρυζωνικών πακέτων στην Ελλάδα, σύμφωνα με εκθέσεις του ΟΟΣΑ και της ΕΕ είναι από τις χαμηλότερες ανάμεσα στα κράτη μέλη αυτών.

Η διείσδυση της κινητής ευρυζωνικότητας μέσω 3G κινητών τηλεφώνων ανήλθε στο 44,8% στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2013 (5,1 εκατ. συνδρομητές), έναντι 54,5% του μέσου όρου της ΕΕ. Οι επιμέρους συνδρομητές που έκαναν χρήση δεδομένων με επιπλέον χρέωση ανήλθαν σε 400.000 (συμπεριλαμβάνονται στο σύνολο των 5,1 εκατ.) που αντιστοιχούν σε διείσδυση 3,6% έναντι 9% στην ΕΕ.

Ο αριθμός των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας ήταν τον Οκτώβριο του 2012 σε 13,3 εκατ. έναντι 12,5 εκατ. του Οκτωβρίου του 2011. Η διείσδυση στην κινητή τηλεφωνία ανήλθε σε 118,2% τον Οκτώβριο του 2012 στην Ελλάδα (έναντι 110,3% τον Οκτώβριο του 2011), αρκετά χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ που διαμορφώθηκε στο 130,4% (έναντι 127,3% τον Οκτώβριο του 2011). Το 64% αφορούσε συνδρομητές συμβολαίου και το 36% προπληρωμένες υπηρεσίες (έναντι 48% και 52% στην ΕΕ αντίστοιχα).

Το μερίδιο αγοράς του μεγαλύτερου παρόχου (COSMOTE) διαμορφώθηκε τον Οκτώβριο του 2012 στο 50%, ενώ του δεύτερου στο 29% (έναντι 36% και 30% αντίστοιχα στην ΕΕ).

Θεαματική ήταν η μείωση των χρεώσεων διασύνδεσης της κινητής τηλεφωνίας τα τελευταία δύο χρόνια, με αποτέλεσμα η Ελλάδα, που ήταν από τις πιο ακριβές χώρες στην ΕΕ, να γίνει τον Ιανουάριο του 2013, η τέταρτη χώρα με τις χαμηλότερες χρεώσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Κλάδος Τηλεπικοινωνιών: SWOT Analysis	
Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η υψηλή ζήτηση για τις υπηρεσίες των τηλεπικοινωνιών, η οποία διευρύνεται από την ανάπτυξη νέων προϊόντων. • Οι μεγαλύτερες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο είναι κυρίως πολυεθνικές εταιρείες που διαθέτουν την απαραίτητη τεχνολογία και τεχνογνωσία. • Υπάρχει διευρυμένη πελατειακή βάση επιχειρήσεων και ιδιωτών με μικρές ή καθόλου καθυστερήσεις στις πληρωμές. • Το εύρος και η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχεται από τις εταιρείες είναι υψηλό και συντελείται μέσω καλά οργανωμένων δικτύων πώλησης. • Στη σταθερή τηλεφωνία και το διαδίκτυο, η απελευθέρωση της αγοράς προχωρά με βάση τις κοινοτικές οδηγίες, με τον κύριο πάροχο να μειώνει συνεχώς το μερίδιό του. • Στην κινητή τηλεφωνία υπάρχει έντονος ανταγωνισμός που αντικατοπτρίζεται στις μειούμενες τιμές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το ελλιπές θεσμικό πλαίσιο και οι γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες που απαιτούνται για την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, δεν προάγουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. • Η περιορισμένη συγκριτικά χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου στην παραγωγική διαδικασία κυρίως από τον δημόσιο τομέα. • Η περιορισμένη χρήση των τεχνολογιών καθιστά τις υπηρεσίες ακριβές, διατηρεί το ύψος της διαφημιστικής δαπάνης στο διαδίκτυο σε χαμηλό επίπεδο και, κατά συνέπεια, δεν ευνοεί την προσέλκυση νέων επενδύσεων. • Οι συνεργασίες μεταξύ πανεπιστημίων και δημόσιου τομέα ή επιχειρήσεων είναι περιορισμένες και έτσι η δυνατότητα έρευνας και η ανάπτυξη καινοτομιών είναι μικρή, ενώ χαμηλή είναι και η παραγωγή προϊόντων σε επίπεδο υλισμικού (hardware).
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του δημόσιου, αλλά και του ιδιωτικού τομέα. • Το οικονομικό όφελος που θα προκύψει στον κλάδο από την ελευθέρωση των συχνοτήτων που δέσμευαν τα τηλεοπτικά κανάλια (dividend share), ενώ η δημοπράτησή τους θα φέρει σημαντικά έσοδα για το Δημόσιο. • Η προσεχής ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων υψηλής ταχύτητας μέσω οπτικών ινών που θα προσδώσει σημαντικό όγκο εργασιών στον κλάδο. • Τα προγράμματα συνεργασίας ιδιωτικών επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και τεχνολογικών ινστιτούτων, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η παρατεταμένη οικονομική κρίση στην Ελλάδα και η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη χρήση των υπηρεσιών (π.χ. μειούμενο μέσο έσοδο ανά χρήστη-ARPU- στην κινητή τηλεφωνία). • Η συνεχιζόμενη μείωση στα έσοδα μπορεί να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα για νέες επενδύσεις. • Η έλλειψη ρευστότητας στον κλάδο αποτελεί κίνδυνο για τις μικρότερες κυρίως ελληνικές εταιρείες, που δεν έχουν πρόσβαση στις αγορές χρήματος του εξωτερικού. • Το ελλιπές νομικό πλαίσιο για την πρόληψη απάτης, την καταπολέμηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, αποτελεί απειλή για τους χρήστες των νέων τεχνολογιών.

7.3 Νέες κατευθύνσεις και θέματα πολιτικής

Η ανάγκη της συνεχούς ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιών αποδεικνύεται από το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της ύφεσης, ο κλάδος εξακολουθεί να παρουσιάζει τεχνολογική ανάπτυξη και επενδύσεις. Η εξέλιξη εφαρμογών όπως η τηλε-εργασία, η τηλε-εκπαίδευση κ.ά. μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας και στην ενίσχυση της εξωστρέφειάς της. Η εξυπηρέτηση των πολιτών στις συναλλαγές με τους δημόσιους φορείς συμβάλλουν στη βελτίωση παροχής υπηρεσιών στους τομείς της οικονομίας, της υγείας, των μεταφορών και του εμπορίου. Τους τελευταίους μήνες σημειώνεται έντονη κινητικότητα για τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα με μεγάλα έργα ψηφιοποίησης δεδομένων και αυτοματοποίησης των εσωτερικών διαδικασιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Η Ελλάδα υστερεί στην ύπαρξη προηγμένων τηλεπικοινωνιακών υποδομών αλλά και δικτυακών υπηρεσιών προς τους πολίτες σε σχέση με τις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εμφανίζει όμως υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι βασικές προτεραιότητες πολιτικής συνοψίζονται στα παρακάτω:

- α. Ταχύτερη ανάπτυξη σταθερών και ασύρματων ευρυζωνικών υπηρεσιών και βελτίωση της ποιότητάς τους. Η επένδυση αυτή απαιτεί τη θέσπιση κατάλληλων κινήτρων και τη δημόσια στήριξη μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, την αύξηση του διαθέσιμου ραδιοφάσματος για ασύρματες ευρυζωνικές επικοινωνίες και την αποτελεσματική αδειοδότηση των ζωνών ραδιοφάσματος που έχουν ήδη εναρμονιστεί.
- β. Έγκαιρη ολοκλήρωση του ρυθμιστικού πλαισίου και εναρμόνισή του με την κοινοτική νομοθεσία, γεγονός που στο παρελθόν αποθάρρυνε τις επενδύσεις σε υποδομές. Έγκαιρη μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο στο εθνικό δίκαιο μέχρι τέλους του 2013 και ορθή μετέπειτα εφαρμογή της. Η εφαρμογή εναρμονισμένων κανόνων θα συμβάλει στην αποκατάσταση της ασφάλειας δικαίου για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές.
- γ. Ενίσχυση της χρήσης νέων τεχνολογιών μέσω της γεφύρωσης του υφιστάμενου ψηφιακού χάσματος μεταξύ ηλικιακών και γεωγραφικών ομάδων του πληθυσμού και της οικοδόμησης ψηφιακών ικανοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού. Ίσες ευκαιρίες σε όλους για πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες.
- δ. Διεύρυνση της χρήσης των νέων τεχνολογιών από τη δημόσια διοίκηση για βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας και περιορισμό της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας και, τέλος, διεύρυνση της χρήσης του διαδικτύου από τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της εκτέλεσης των εργασιών τους.

8. Συμπέρασμα

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της ελληνικής οικονομίας απαιτεί αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και αλλαγές στην κατεύθυνση της πολιτικής ανάπτυξης που υιοθετήθηκε τα προηγούμενα έτη, προκειμένου να υπερσκελιστούν οι χρόνιες παθογένειες και η αναποτελεσματικότητα που οδήγησαν στη χαμηλή διείσδυση των εμπορεύσιμων ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Το πρώτο βήμα για τη βελτίωση της συγκριτικής θέσης της Ελλάδας είναι να γίνουν οι απαραίτητες αναπροσαρμογές σε επίπεδο κλάδου, ώστε να εξασφαλιστεί το πρόσφορο έδαφος για την άρση των δυσλειτουργιών. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, είναι επιβεβλημένη η διασύνδεση των στρατηγικών ανάπτυξης των κλάδων σε εθνικό επίπεδο, όπου είναι εφικτό, προκειμένου να προκύψουν πολλαπλασιαστικά οφέλη ανά τομέα και στο σύνολο της χώρας. Μέσω αυτής της διαδικασίας είναι δυνατό να αναδυθούν νέα προϊόντα και υπηρεσίες καινοτόμου χαρακτήρα υψηλής προστιθέμενης αξίας, που να αξιοποιούν στο έπακρο τα μοναδικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας. Με αυτό τον τρόπο θα εξασφαλιστεί όχι μόνο η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, αλλά και η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της οικονομίας.

Εξίσου σημαντικό για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κλάδων που σχετίζονται με βασικές υποδομές (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες) και του κλάδου της ενέργειας, καθώς η αύξηση του κόστους της ενέργειας αποτελεί μέχρι σήμερα συγκριτικό μειονέκτημα για τις επιχειρήσεις και δη εξαγωγικού χαρακτήρα.

Όλα τα παραπάνω για να αποδώσουν, επιβάλλεται να ενταχθούν στο πλαίσιο λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους που χαρακτηρίζεται από αποτελεσματικό δημόσιο τομέα (με ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς), την αποκατάσταση της ρευστότητας και τη μείωση του κόστους χρήματος, ώστε να αναζωπυρωθεί το ενδιαφέρον και η εμπιστοσύνη των επενδυτών.

Βιβλιογραφία - Πηγές

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων: Επισκόπηση Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών & Ταχυδρομείων 2010, 2011, 2012.

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων: Πορεία της Ευρυζωνικότητας στην Ελλάδα.

ΠΑΣΕΓΕΣ: Αυτάρκεια Αγροτικών Διατροφικών Προϊόντων, Αύγουστος 2012.

ΠΑΣΕΓΕΣ: Πρόσφατες Εξελίξεις στην Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος, Ιούλιος 2012.

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων: Ελληνικός Τουρισμός - Στοιχεία & Αριθμοί 2012.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ & ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ: Πολιτική του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών και Πηγές Χρηματοδότησης.

European Commission: EU Energy in Figures – Statistical Pocketbooks.

European Commission: Digital Agenda Scoreboard 2013.

Eurostat, Energy, transport and Environment Indicators Pocketbooks.

Eurostat, Statistics in Focus: Agriculture and Fisheries Reports.

Eurostat, Statistics in Focus: Industry, Trade and Services Reports.

FAO Food Outlooks.

International Energy Agency: Energy Policies of IEA Countries – Greece 2012.

International Energy Agency: Energy Technology Perspectives 2012.

International Energy Agency: Key World Energy Statistics 2011.

IRTAD Group Annual Reports.

OECD International Transport Forum Outlook 2009, 2010, 2011, 2012.

Regulatory Authority for Energy: National Report to the European Commission 2012.

UN World Tourism Organization: World Tourism Barometer Prospects 2013.

UN World Tourism Organization: January 2013 "2012 International Tourism Results and Prospects for 2013".

UN World Tourism Organization: Tourism Highlights 2012.

World Economic Forum: The Global Information Technology Report 2010, 2011, 2012, 2013.

World Economic Forum: The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013.

Βάσεις Δεδομένων

Ελληνική Στατιστική Αρχή

Τράπεζα της Ελλάδος

Eurostat Database

FAOstat

ITF Database

Prodcom

UNComtrade